

Η

Ηδύφωνο

στα μονοπάτια του πολιτισμού

08.05.2016

www.simerini.com.cy

η σίμερινη

400 ΧΡΟΝΙΑ ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ
Ο «ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ» ΤΗΣ
ΑΡΧΕΤΥΠΙΚΗΣ ΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑΣ

// ΣΕΛΙΔΑ 15

«ΠΟΛΥΣ ΚΑΥΓΑΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΟΜΕΛΕΤΑ»

Ο ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

// ΣΕΛΙΔΑ 13

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ

«ΕΠΟΨΗ ΜΙΑΣ ΔΑΓΕΡΟΤΥΠΙΑΣ»

// ΣΕΛΙΔΑ 5

Η τέχνη είναι ένας ελιγμός ευτυχίας ώστε να μπορούμε να υπάρχουμε κάπως αναπαικτικά δυστυχισμένοι ☞ Νίκος Καρούζος

ΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΤΟΠΙΟ

Προοπτικές & Προβληματισμοί

// ΣΕΛΙΔΕΣ 8-11

quickreek

Γεγονότα, εκδηλώσεις, εκθέματα, συνειρμοί
στον πολιτιστικό ιστό της εβδομάδας

Δίψα για ζωή

Ο Καρούζος, ο Βολανο και ο Ρynchon είναι το άλλοθι σου: μπορείς να γράψεις, μπορείς να ζωγραφίσεις, δεν χάθηκαν όλα. Υπάρχει το ρεμπέτικο, υπάρχει το blues, υπάρχουν εκατομμύρια δευτερόλεπτα ακόμη, πιάσε τον στυλογράφο, στήσε τον καμβά, άνοιξε το μαγνητόφωνο, γράψε/ζωγράφισε/μίλησε

Παπαδιαμάντης

Κυριακή του Θωμά, η σημερινή, κι ευλαβικά -χωρίς φόβο και με περισσό πάθος- ο Κ. Α. Ει. Παπαθανασίου αναφέρεται στον Παπαδιαμάντη: «Μεγάλος άνθρωπος κι ανέσπερος Έλληνας που κράτησε/τον πόνο στο σωστό του το ύψος», (Νίκος Καρούζος, Χορταριασμένα Χάσματα, 1974)

Πολιτιστικές επιλογές // Τα καλύτερα της εβδομάδας

1

Χρήστος Θηβαίος

Το Εναλλάξ φέρνει κοντά σας για δύο μοναδικές live εμφανίσεις τον Χρήστο Θηβαίο. Σήμερα Κυριακή, 8 και αύριο Δευτέρα, 9 Μαΐου, στις 21:00. Πληροφορίες στο τηλέφωνο: 22430121.

2

Έκθεση Ζωγραφικής Ιωάννη Μαχαιριώτη

Την έκθεση ζωγραφικής «Υπέροχος Κόσμος» παρουσιάζει ο Ιωάννης Μαχαιριώτης. Εγκαίνια αύριο Δευτέρα, 9 Μαΐου, στις 8.00 μ.μ. Η έκθεση θα φιλοξενηθεί στους χώρους του Οδus 39 έως τις 21 Μαΐου. Πληροφορίες: 22424983.

3

Peru Mi Amor

Μια έκθεση με συλλογή από φωτογραφίες της Χριστίνας Δράκου θα παρουσιαστεί την Τρίτη, 12 Μαΐου στις 19:30 στο Beat Παζάρ στη Λεμεσό. Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή μέχρι και τις 31 Μαΐου.

4

Η Πείνα

Η Δεύτερη Σκηνή της ΕΘΑΛ παρουσιάζει το καινούργιο έργο του Χαράλαμπου Γιάννου, «Η Πείνα». Avant Premiere: Σάββατο, 14 Μαΐου, στις 8.30 μ.μ., στον Τεχνικό χώρο της ΕΘΑΛ. Επίσημη πρεμιέρα: Τετάρτη, 18 Μαΐου, στις 8.30 μ.μ.

Έκθεση // Πολυχώρος Beat Bazar

Αντώνης Στυλιανού Exposed

Η νέα δουλειά του Αντώνη Στυλιανού, με τίτλο «Exposed», παρουσιάζεται στον Πολυχώρο Beat Bazar στη Λεμεσό μέχρι μεθαύριο Τρίτη, 10 Μαΐου 2016.

Το «Exposed» φέρνει στην επιφάνεια τεχνουργήματα και γεγονότα, ώστε να δημιουργήσει μια όμορφη και παράλληλα αμφιλεγόμενη εικόνα του μοντέρνου ατελείωτου πόθου και της τυφλής πίστης. Η ομορφιά και η απλότητα δοκιμάζονται μέσω μιας σειράς εγκαταστάσεων, πινάκων και γραπτών κειμένων, τοποθετημένων σε μια σύγχρονη πραγματικότητα, όπου ο φυσικός χώρος και η τοποθεσία δεν είναι μονάχα ένα στήσιμο αλλά ακόμη ένα στοιχείο της σύνθεσης, το οποίο προβάλλει την έκθεση αυτής της εικόνας.

Η αντίληψη και αντίδρασή μας στην αγάπη και/ή το μίσος είναι υποκειμενική, αλλά η εικόνα της εκτείνεται με ένα ρομαντικό τρόπο, συσχετιζόμενη με τη διεστραμμένη -ή όχι- πίστη μας στο τέλει και το θείο. Οτιδήποτε είναι

το παν, τα πάντα είναι τίποτα.

Μια ναρκισσιστική απορία του άγνωστου θεού, εκτεθειμένου και ξυπόλητου, αισθητικά αφηρημένου. Μια ναρκισσιστική επιθυμία του παντοτινού, έτοιμη να κλαπεί, εκτεθειμένη και κολακευμένη.

Πεταλούδες ή ψυχές, πέταλλα ή αίμα, χρήμα ή καρφιά, συναισθήματα ή απολαύσεις, εναλλασσόμενες συνθέσεις προτείνουν μια άλλη αισθητική και έναν άλλο συναισθηματισμό, που αναζητά τον ύμνο και τον ασπασμό.

Οτιδήποτε είναι το παν, τα πάντα είναι τίποτα. Ο Αντώνης Στυλιανού εκθέτει οτιδήποτε είναι το παν.

Πληροφορίες:

EXPOSED, Antonis Stylianou μέχρι την Τρίτη, 10 Μαΐου 2016
Πολυχώρος Beat Bazar, Χατζηλοϊζή Μιχαηλίδη 20, Λεμεσός
Κυριακή-Δευτέρα: 10:00-13:00, 16:00-22:00
Τρίτη: 10:00-17:00
Τηλ: 99-209751, 99-849560

Ιδιοκτησία: Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ | Υπεύθυνος Έκδοσης: Μιχάλης Παπαδόπουλος Βοηθός Υπεύθυνος Έκδοσης: Μαρία Μηνά Συνεργάτες: Κωνσταντίνος Α. Ει. Παπαθανασίου Πιάννης Ζελανιάος Λογγίνος Παναγιώτης Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασάκης Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή Τίτος Χριστοδούλου Χρήστος Μιχάλαρος Μάριος Αδάμου Ηλεκ. Ταχυδρομείο: papadopoulosm@simerini.com, minam@simerini.com

Απαγορεύεται αυστηρώς η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά προτίμηση ή κατά διασκευή απόδοση του περιεχομένου (κειμένου ή φωτογραφίας) με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφηση ή άλλο, χωρίς τη γραπτή έγκριση ή άδεια του εκδότη Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ.

Γουσταύος Φλωμπέρ, Μαντάμ Μποβαρύ

Μα πώς να διηγηθεί κανείς μian ασύστατη μελαγχολία, που αλλάζει όψη σαν τα σύννεφα

/// ΣΕΛΙΔΑ 16

Μουσικά Trivial για δυνατούς λύτες

Ο βραχνός προφήτης, Tom Waits, αφού κατάπτε ένα ψαλίδι στα νιάτα του, σήμερα κάθεται σε μια ξεφτισμένη πολυθρόνα στην πίσω αυλή του σπιτιού του λύνοντας γρίφους και σπαζοκεφαλιές, από εκείνες που έχουν τα σταυρόλεξα

Στέλλα Ν. Χρίστου, «ΝΙ•ΚΟ»

Ύστερα από μήνες προετοιμασιών, ηχογραφήσεων, προβών και αγωνιών η καλή συνθέτρια παρουσιάζει τον πρώτο της ολοκληρωμένο δίσκο ακτίνας, σήμερα Κυριακή του Θωμά, 8 Μαΐου, στην «Αίθουσα Μελίνα Μερκούρη», στην παλιά Λευκωσία

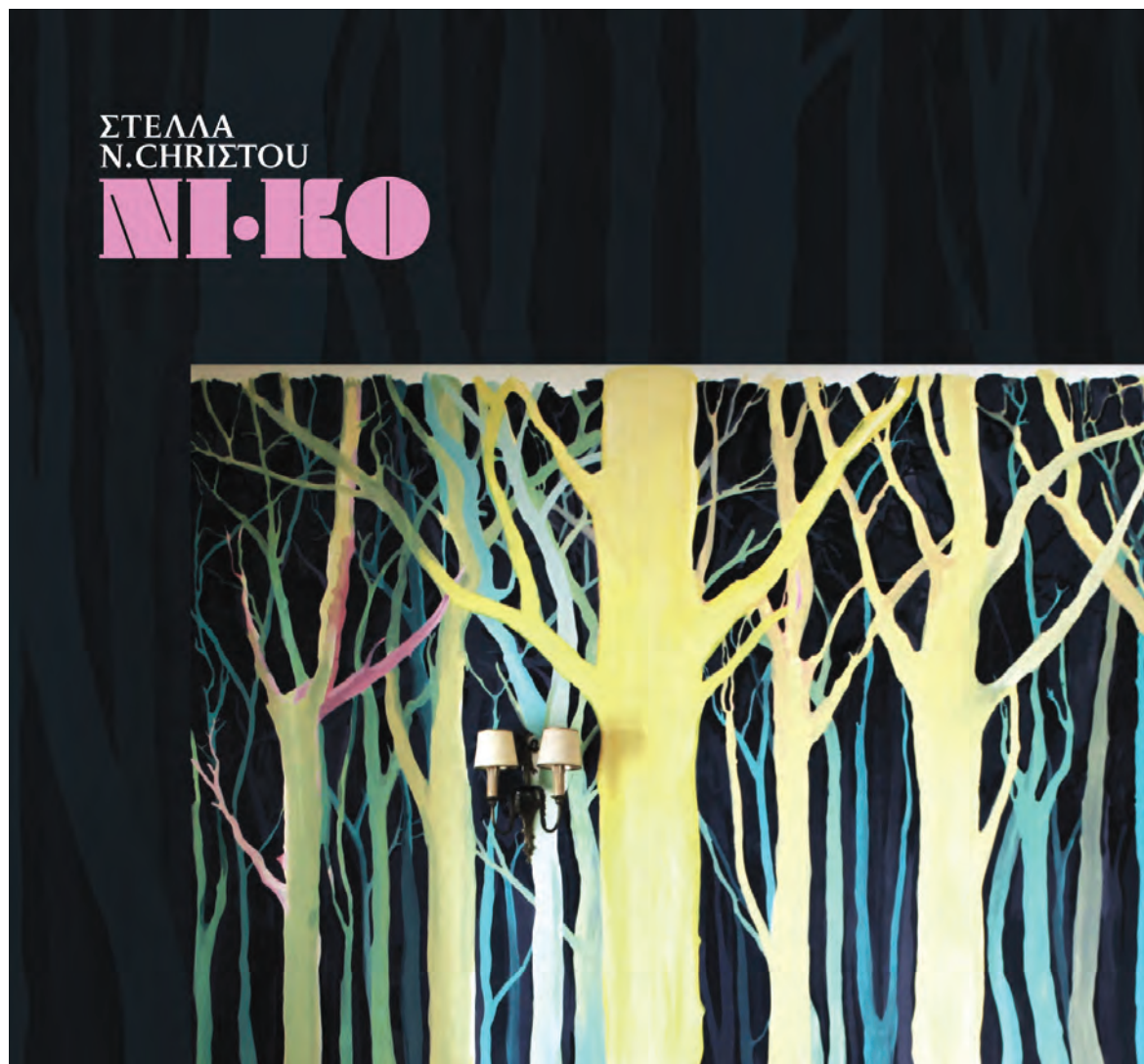
Ηδύφωνο

Του έπους το κινηματογραφικό ανάγνωσμα...

Από τις απαρχές του κινηματογράφου μέχρι τις μέρες μας, τα στούντιο δεν διατάζουν να «ποντάρουν» στις επικές παραγωγές, οι οποίες ανασυνθέτουν ολόκληρες εποχές επί της οθόνης

Μουσική // Συναυλία

ΣΤΕΛΛΑ
N. CHΡΙΣΤΟΥ
NI•KO

Στέλλα Ν. Χρίστου

«ΝΙ•ΚΟ»

Ηλεκτροακουστική συναυλία του κύκλου τραγουδιών «ΝΙ•ΚΟ», σε στίχους, μουσική και ενορχήστρωση της Κύπριας συνθέτριας Στέλλας Ν. Χρίστου. Ύστερα από μήνες προετοιμασιών, ηχογραφήσεων, προβών και αγωνιών η καλή συνθέτρια παρουσιάζει τον πρώτο της ολοκληρωμένο δίσκο ακτίνας, σήμερα Κυριακή του Θωμά, 8 Μαΐου, στην «Αίθουσα Μελίνα Μερκούρη», στην παλιά Λευκωσία. Συμμετέχουν/συμπράττουν οι μουσικοί: Μόρφω Παπαδημητρίου (βιολί), Παύλος Μιχαηλίδης (βιολί), Χάρης Παζαρούλας (κοντραμπάσο), Δημήτρης Γιασεμίδης (φλάουτο & τρομπόνι), Κώστας Τζέκος (κλαρινέτο), Guido De Flavis (βαρύτονο σαξόφωνο), Ευάγγελος Χριστοδούλου (φαγκότο),

Άντρια Νικοδήμου (κρουστά), Θοδωρής Βαζάκας (κρουστά), Γιάννης Αναστασάκης (ηλεκτρονικά αναλογικά), Αντώνης Αντωνίου (ηλεκτρονικά ψηφιακά), Έλλη Αλωνεύτου (φωνή), Τώνια Ράλλη (φωνή) και η συνθέτρια Στέλλα Ν. Χρίστου (κιθάρα & φωνή). Διευθύνει ο μαέστρος Στάθης Σούλης.

Η συναυλία εντάσσεται στις δράσεις του πολιτιστικού οργανισμού «Φανερωμένης 70», με τίτλο «Αστικές Λεπτομέρειες».

Η Στέλλα Ν. Χρίστου γεννήθηκε το 1979 στο χωριό Ασκάς της Κύπρου. Γράφει μουσική από τα παιδικά της χρόνια, ημερολογιακά σχεδόν ή και αναστοχαστικά. Είναι απόφοιτος του τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού & Καποδιστριακού

Πανεπιστημίου Αθηνών με κατεύθυνση την Ανθρωπολογία της Μουσικής. Έκανε επίσης σπουδές στο πιάνο, στο κλασικό τραγούδι και στα ανώτερα θεωρητικά της Μουσικής. Την απασχολεί έντονα ο σχεδιασμός και η δημιουργία ανοικτών μορφών έκφρασης μέσω της σύνθεσης ήχου και λόγου. Συνέθεσε, επίσης, μουσική για ταινίες επιψύχωσης και βίντεο-τέχνες μικρού μήκους, για θέατρο και χορό.

Πληροφορίες:

Κυριακή, 8 Μαΐου 2016, 20:30
Αίθουσα Μελίνα Μερκούρη, παλιά Λευκωσία
Πληροφορίες/κρατήσεις: 99454896 & 99210688
Εισιτήρια: €10

Εικαστικά // Εισαγωγή στη ζωγραφική με λάδι

Εμπνευσμένη από τις μοναδικές Συλλογές της Λεβεντείου Πινακοθήκης, η τρίτη σειρά εργαστηρίων τέχνης θα επικεντρωθεί στη ζωγραφική με λάδι. Μέσα από το εργαστήριο αυτό -διάρκειας οκτώ εβδομάδων, δύο ώρες κάθε Τετάρτη- και με την καθοδήγηση του Αλέξη Μιχαηλίδη θα μελετηθούν οι τεχνικές των Παλαιών Δασκάλων και τα μυστικά της ελαιογραφίας. Το εργαστήριο περιλαμβάνει επίσης μια μικρή ξενάγ-

ση στις Συλλογές της Λεβεντείου Πινακοθήκης, κατά την οποία θα συζητηθούν και θα αναλυθούν κάποια από τα πιο σημαντικά έργα τέχνης της Πινακοθήκης. Το εργαστήριο είναι κατάλληλο για όλα τα επίπεδα. Ημερομηνίες: 11, 18, 25 Μαΐου & 1, 8, 15, 22, 29 Ιουνίου. Διάρκεια: 18:30-20:30. Για δηλώσεις συμμετοχής στο education@leventisgallery.org ή στο τηλέφωνο 22668838 Δευτέρα-Παρασκευή, 10:00-16:00.

Θέατρο // Ορέστης του Ευριπίδη

Μετά τη μητροκτονία τα τραγικά αδέρφια προσπαθούν να ξεφύγουν, ενώ η βία κυριαρχεί παντού. Η παράσταση του σκηνοθέτη Σίμου Κακάλα, σε μετάφραση Γιάννη Τσαρούχη, δίνει έμφαση στο σκηνικό παιχνίδι και τη θεατρική σύμβαση. Το σπίτι των Ατρείδων που πολιορκείται και μια κούφια ανθρωπών λίγο πριν από την απελπισία. Μόνο ένας θεός μπορεί να τους σώσει... κάπου, λέει, η Ηλέκτρα: Η σημερινή μέρα είναι πολύ κρίσιμη για μας, γιατί σήμερα θα αποφασίσουν αν θα μας λιθοβολήσουν και

τον έναν και τον άλλο ή αν θα μας κόψουν το κεφάλι. Αλήθεια, τι νόημα υπάρχει στο να παίζονται τα αρχαία κείμενα; Ελάτε να αναρωτηθείτε μαζί μας. Η τρίτη και τελευταία εκδοχή της παράστασης συγκεντρώνει στοιχεία από τις προηγούμενες δύο, δίνοντας έμφαση στο σκηνικό παιχνίδι και τη θεατρική σύμβαση. Η παράσταση, που εντάσσεται στο πλαίσιο του Μικρού Φεστιβάλ Αρχαίου Δράματος, θα παρουσιαστεί σήμερα Κυριακή 8 και αύριο Δευτέρα, 9 Μαΐου, στις 20:30, στο Θέατρο Ριάλτο.

Εικαστικά // Γιώργος Ερωτόκριτος

Την Τετάρτη, 11 Μαΐου, στις 8:00 μ.μ., η γκαλερί Μορφή στη Λεμεσό παρουσιάζει αναδρομική έκθεση του Γιώργου Ερωτόκριτου. Τα εγκαίνια θα τελέσει ο πρόεδρος του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, Θανάσης Τσώκος. Ο Γιώργος Ερωτόκριτος γεννήθηκε στη Λάμπουσα το 1948. Σπούδασε στην Αθήνα και το Λονδίνο. Μετά επέστρεψε για να δουλέψει στην Αθήνα, ενώ ταυτόχρονα παρακολούθησε συντήρηση και ξυλογλυπτική. Στην πορεία της καλλιτεχνικής του σταδιοδρομίας, ο γνωστός οίκος FABERGE επέλεξε το 1996 τον Ερωτόκριτο ως τον πρώτο καλλιτέχνη εκτός του εργαστηρίου του να φιλοτεχνήσει σειρά των ονομαστών αβζών FABERGE. Ο Ερωτόκριτος στη σειρά αυτή χρησιμοποίησε σύμβολα της δημιουργικής του πορείας, όπως τον Άγγελο και τη Γοργόνα. Έκανε πολλές ατομικές και

πήρε μέρος σε πολλές ομαδικές εκθέσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Από το 1980 ζούσε στη Λεμεσό μέχρι τον ξαφνικό θάνατό του το 2013. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 30 Μαΐου. Για περισσότερες πληροφορίες: 25378733.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Κυριακή του Θωμά, η σημερινή, κι ευλαβικά -χωρίς φόβο και με περισσό πάθος- ο γράφων αναφέρεται στον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη (1851-1911): «Μεγάλος άνθρωπος κι ανέσπερος Έλληνας που κράτησε/τον πόνο στο σωστό του το ύψος», (Νίκος Καρούζος, Χορταριασμένα Χάσματα, 1974). Έτσι, συνεπικουρούμενος, με τα «Η Μαγεία του Παπαδιαμάντη», (Οδυσσέας Ελύτης, 1976), «Αγρυπνία στην εκκλησία του Προφήτη Ελισσαίου για το σκοτεινό τρυγόνι», (Μάνος Ελευθερίου, 1980) και «Περιπετειώδες κοινωνικό και μαύρο νεοελληνικό αφήγημα» (Θωμάς Γκόρπας, 1981), κι έχοντας από τα παιδικά μου όλα τα γραφτά τού Σκιαθίτη εντός μου, προτίθεμαι να δείξω στην «ασίγαστη γενικότητα των πιθήκων», (Νίκος Καρούζος, ό.π.), κι «αγνοώντας τον αιώνα της καλπάζουσας εξυπνάδας» (Νίκος Καρούζος, ό.π.), κάτι από το πνεύμα του «κοσμοκαλόγερου». Κάτι, που σχεδόν πλείστοι όσοι αγνοούν ή κωφεύουν, περιχαρακώνοντας τον τεράστιο αυτόν συγγραφέα στη στρεβλή έως ύποπτα διαστρεβλωμένη, πρόσληψη της ελεύθερης ορθόδοξης χριστιανοσύνης.

Ενθυμούμαι, τώρα, την επίθεση που είχε δεχτεί ο ποιητής Κώστας Ρεούσης, όταν δημοσίευσε στην έγκριτη διαδικτυακή επιθεώρηση ποιητικής τέχνης «Ποιείν», ένα ποίημα όπου οι τρεις καταληκτικοί στίχοι εκθειάζουν τον ερωτικό Παπαδιαμάντη, χρησιμοποιώντας την αθυροστομία της γλώσσας ενός Αρχιλοχου. Ας είναι, τα κείμενα υπάρχουν και για τους γραμματισμένους και για τους αγράμματος, με μια βασική κι απαραίτητη προϋπόθεση: «Είναι κανείς από το μέρος της αθωότητας 'λευκοφόρος την διάνοιαν' που λέει κι ο Ρωμανός- σε δύο περιπτώσεις: όταν δεν έχει φτάσει στο σημείο να υποψιασθεί καν το Μαύρο- κι όταν το έχει διατρέξει ως την έσχατη άκρη του, έτσι που να πατήσει από το άλλο μέρος πάλι στο Λευκό- με πλήρη συνείδηση ότι όσα γνώρισε στο αναμεταξύ του είναι απολύτως άχρηστα. Μιλώ πέρα από την Ανάγκη και πάνω από την ανισότητα των πεπρωμένων». (Οδυσσέας Ελύτης, ό.π.).

Ο κατά Γκόρπα κυρ Αλέξανδρος

Να πώς σκιαγραφεί ο ποιητής Θωμάς Γκόρπας (1935-2003) τον σπουδαίο συγγραφέα στην εισαγωγή του προαναφερθέντος δίτομου βιβλίου του:

«Ο 'κοσμοκαλόγερος', που δεν ήταν παρά ένας μαύρος και καταραμένος 'αμαρτωλός', θα ζήσει το ίδιο έντονα την 'ταπεινή' Σκιαθό και την 'μποέμικη' Δεξαμενή, τα λαϊκά μαγέρικα και καφενεία, τα χαμαιτυπεία και τα ξενυχτάδικα Ψυρρή και Πλάκας, γράφει για πάθη που ξέρει καλά, μέλος κι αυτός μιας κοινωνικής τάξης εξαθλωμένης, χτυπημένης, εξοντωμένης. Διηγήματα σημαντικά κι αποκαλυπτικά της ανερχόμενης μικροαστικής χωροφυλακίστικης Ελλάδας, μιας πατρίδας ήδη θανάσιμα χωρισμένης στα δυο. Μιζέρια και κρασί, βαθιές μοναξίες και 'περίεργα' επαγγέλματα, μουζικάντηδες και άλλοι, τρόφιμοι αυλών και τρωγλών. Αγρια ένστικτα σεξουαλικά και άλλα, τρομαγμένοι όπου αγωνιούν να βρουν την τρύπα όπου θα ξεκουράσουν το κοκαλάκι τους και βρομεροί κι αδιάσκατοι καθωσπρέπει. Αν-

Παπαδιαμάντης: «Ο ακέραιος κυρ Αλέξανδρος»

Παρουσίαση // «Ο ανοξείδωτος... εκείνος ο περιούσιος... και το κεράκι μας ακόμη δεν το θέλει», στιχοθετεί στο ποίημα, που δανείζεται τον τίτλο η στήλη, ο Νίκος Καρούζος

θρωποι λαϊκοί ευπροσέγγιστοι αλλά και γεμάτοι κακιές. »Απροσάρμοστος, μάλλον ασυμβίβαστος με την καθεστηκυία πολιτική, οικονομική και εκκλησιαστική εξουσία θα γίνει ο πρώτος συνειδητός της μαύρης λογοτεχνίας μας, ο πρώτος συστηματικός επιφυλλιδιογράφος (δεν θα δει ούτε ένα βιβλίο του τυπωμένο όσο ζει) με μεγάλο λαϊκό κοινό.

»Γράφει κατά κανόνα πάνω στα τραπέζια μαγέρικων και καφενείων κι όπως όλοι οι μεγάλοι δημιουργοί που έχουν ύφος και στυλ, πεντάρα δεν δίνει για το ύφος και το στυλ. Γράφει τα πάντα και μέσα στα πάντα, υπάρχει και μυστήριο, όχι απαραίτητως... θρησκευτικών. Τα ανθρώπινα τοπία του, τα πρώτα πλατιά και πολύπλοκα στη λογοτεχνία μας, αναδίνουν μια τρομώδη ηρεμία, όταν δεν κοχλάζουν. »Το μεγάλο θύμα της δημοσιογραφικής επαγγελματικοποίησης, είναι ο μαρτυρικός πρόδρομος του Βουτυρά και των ξεκληρισμένων δυο γενιών του '20 και του '30».

Το σκοτεινό τρυγόνι

Ο Μάνος Ελευθερίου κυκλοφορεί, αμέσως μετά τη μεταπολίτευση, το 1975, εκτός εμπορίου, την περίφημη ποιητι-

κή σύνθεση, «Αγρυπνία στην εκκλησία του Προφήτη Ελισσαίου για το σκοτεινό τρυγόνι» που αφορά στον Παπαδιαμάντη. Σύνθεση, την οποία επανεκδίδει από τις εκδόσεις Αμοργός, αυτήν τη φορά, τον Δεκέμβριο του 1980 με άψογη τυπογραφική επιμέλεια και κομήματα εξωφύλλου και κολοφώνα του σπουδαίου μάστορα Αιμίλιου Καλιακάτσου. Η ποιητική σύνθεση αρχικά με motto, «Ψάλλατε συνετώσ», από τους Ψαλμούς του Δαβίδ. Ο Ελευθερίου κατορθώνει να περιδιαβεί τα έργα και τις ημέρες του Σκιαθίτη, χωρίς να χαριστεί σε κανέναν, δίνοντάς μας ποιητικό και σκοτεινό τω τρόπο- μια άλλη, εμβριθέστερη, έποψη του τεράστιου Παπαδιαμάντη, όπως και της εποχής που γράφεται και εκδίδεται το βιβλίο.

Σας μεταφέρω τους στίχους των σελίδων 31-32: «Στα πορφύρα τα σεντόνια του ύπνου/εκεί διαβάσει μονάχα τ' όνομά του/κιθαρωδός της νυκτός και οινοπότης, Και καθώς/που του έλαχεν ο κλήρος των θυμάτων/-αυτός ο συρράπτης επιφυλλιδίων-/ολοθέν ενανόταν στα δαιμόνια του ρέματος/κι οι νεκροί ας αγρυπνούν κι ας πληθύνονται/στην κοίμηση των λουλουδιών//

Πώς να δει το αλλιώς και πώς να το σφραγίσει/αυτός που μόνο το μελάνι του λερώνει τα δάχτυλα/και χωρίς το σκοινί πώς ν' ανεβάσει απ' τις στέρνες τ' αποδόνια/και χωρίς χέρια πώς να ευλογεί τον πηλό/και μόνο με την επιθυμία του να σκαλίζει δελφίνια,/ και να νηστεύει πριν ζωγραφίσει το μαρτύριο των ανθρώπων.//Φεύγουμε φεύγουμε οι ζωντανοί ολοένα/νεκροί που ντύνονται τα λόγια της θαλάσσης/ και μένουν μόνο οι φασίστες, τζογαδόροι της πατρίδας,/στιχοποιοί, και λεχρίτες κι αγιογούτες πρίγκιπες/αυτοί θα μείνουν στα περάσματα του αιώνα/κι εκεί κρυφά θα επωάζονται σαν έντομα.//Τον κόσμο πα τον βλέπει με στα χέρια του/το μαύρο φάντασμα που είδε στο κορμί του/το μαύρο φάντασμα που ήταν το κορμί του/(κι ολοένα πιο λίγοι κι ολοένα πιο μόνοι/εκεί που τελειώνει μια εγκατάλειψη/και περιμένεις τη συκοφαντία)//Τι παρελθόν και τι κορμί, Τώρα το ίδιο κάνει».

Και ολοκληρώνει ο Μάνος Ελευθερίου, με το εξής εκπληκτικό έως αποκαλυπτικά κρυπτικό 8οστιχο: «Καθώς, λοιπόν, εσήμανε ο όρθρος/κι ενώ στεκόταν μπρος στη βρύση να πλυθεί/

και φανταζόταν μουσικές που είχε κλεισμένες/στα δίχτυα της ψυχής του/ και τα νερά ιερουργούσαν ακόμη με στον ύπνο του/εκεί για μας σταμάτησε η ζωή του/αλλά γι' αυτόν, το σκοτεινό τρυγόνι/CHE LA DIRITTA VIA ERA SMARRITA». Ο τελευταίος στίχος είναι του Dante Alighieri, από τη «Θεία Κωμωδία», κι είναι ο τρίτος από το πρώτο άσμα της Κολάσεως ή του Άδην: «Nel mezzo del cammin di nostra vita,/mi ritrovai per una selva oscura,/chi la diritta via era smarrita.». Και σε μετάφραση του Γεωργίου Εμμ. Αντωνιάδου, του 1881, που είναι και η γλώσσα του κυρ Αλέξανδρου: «Κατά το μέσον στάδιο του ημετέρου βίου,/εις σκοτεινόν τινά δρυμόν πλανώμενος ευρέθην,/διότι είχον της οδοῦ εκπέσει της ευθείας».

«Όσοι λευκοφόροι, εννοήτωσαν»

Αρκεί να σημειώσω, μόνο, την τελευταία πρόταση του, 66 σελίδων, δοκιμίου που αναφέρω παραπάνω: «Η μεγάλη τέχνη βρίσκεται οπουδήποτε ο άνθρωπος κατορθώνει ν' αναγνωρίζει τον εαυτό του και να τον εκφράζει με πληρότητα μες στο ελάχιστο».

www.simerini.com.cy

Θεόφιλος Χατζημιχαήλ: «Έποψη μιας δαγεροτυπίας»

Κατοπεύσεις // Ένας Μυτιληνιός γέροντας αγρότης είχε πει κάποτε, σ' ένα φίλο ζωγράφο του ποιητή Νίκου Καρούζου, για τον 'αχμάκν' αυτόν: «Μεταξωτός άνθρωπος, και τα εργόχειρά του νοικοκυρεύουν την ψυχή»

Οι δύο κορυφαίοι Έλληνες Ποιητές μας, και νομπελίστες, έχουν τοποθετήσει τον Θεόφιλο στο «Πάνθεον» εκείνο που του πρέπει, και κάποια λόγια απ' τα αξεπέραστα δοκίμιά τους για τον φουστανελά ζωγράφο θα παραθέσω στη συνέχεια του κειμένου.

Κάποια βιογραφικά στοιχεία, ίσως, είναι απαραίτητα για τον σύγχρονο αναγνώστη. Ο Θεόφιλος Χατζημιχαήλ (Κεφαλάς ή Κεφάλας, το Χατζημιχαήλ, που υιοθέτησε, είναι το πατρώνυμο της μάνας του) γεννήθηκε στη Βαρεία της Λέσβου περίπου το 1870 και πέθανε εκεί παραμονή της εορτής του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, το 1934, πιθανότατα από τροφική δηλητηρίαση. Ο πατέρας του ήταν τσαγκάρης και ο παππούς του (από τη μεριά της μάνας του) αγιογράφος, που πολύ αγαπούσε και πήρε και τα πρώτα μαθήματα ζωγραφικής. Εζησε, κατά τη νεαρή του ηλικία, στη Σμύρνη και εργάστηκε στο Ελληνικό Προξενείο ως «καβάσης» (θυροφύλακας). Τα περισσότερα χρόνια της ζωής του τα πέρασε στο Πήλιο, ζωγραφίζοντας, διοργανώνοντας θεατρικές παραστάσεις στις μεγάλες επετείες και γιορτές της πατρίδας μας και φιλοτεχνώντας ως άλλος πρωτοπόρος μουραλίστας (muralista) οικίες, καφενεία, φούρνους και μπακάλικα. Μερικές από τις τοιχογραφίες του σώζονται μέχρι σήμερα.

Τον ανακάλυψε ο διάσημος τεχνοκριτικός και εκδότης Στρατής Ελευθεριάδης (Ε. Teriade), που διέμενε μόλις στο Παρίσι, έχοντας προηγηθεί ο ζωγράφος Γιώργος Γουναρόπουλος, που τον πληροφόρησε σχετικά για την ύπαρξη του Θεόφιλου. Το πασίγνωστο (μέσα από τις αφηγήσεις και τα κείμενά τους) ταξίδι των Εμπερίκου-Ελύτη, στη Μυτιλήνη το 1935, ένα χρόνο μετά τον θάνατό του, έχει μείνει στην ιστορία της λογοτεχνίας μας ως μία από τις εμβριθέστερες προσεγγίσεις του τόπου και των ανθρώπων μας.

Οι ατάλαντοι σπουδαγμένοι τον χαρακτήρισαν λαϊκό, ναΐφ ζωγράφο κι άλλα τέτοια χαζά τεχνοκριτικά καλυπώματα. Γνωστοί/γνωστές ζωγράφοι στο νησί, που έχω συζητήσει μαζί τους για την περίπτωση του Θεόφιλου, τον κατατάσσουν αβίαστα εκεί που τους έμαθε να περιχαράκωνουν, χωρίς ίχνος πνεύματος ή σκέψης, η επιφανειακή σπουδή τους στην Τέχνη και στη Ζωή. Αφίνω δε, κατά μέρος, τα κατασκευασμένα ανάλογα -από λαϊκούς ανθρώπους μιν, κλασικούς «εμπόρους» Κύπριους δε- κακέκτυπα ζωγράφων... «λαϊκής τέχνης»... της Νήσου! Πουλιάει, βλέπετε, το φολκλόρ στις προεβείες μας ανά την υφήλιο, όπως παλιά που-

λούσανε τ' αλάνια ή τα παιδιά της πάτσας, σύμφωνα και με τον Τσιφόρο (για το μεροκάματο, όμως, της ζήσης τους), τα τσολιαδάκια στην Ακρόπολη των Αθηνών σε βάρβαρους κι αμόρφωτους τουρίστες.

Η δαγεροτυπία με τη μάνα του

Στόφα παλαιάς γυναίκας/μάνας, αγέρωχης, λεβέντισσας... μιας Ελληνίδας! Καλλιέργω το βλέμμα μου, χρόνια τώρα, στη φωτογραφία που επέλεξα να δημοσιευτεί κι ήταν/είναι η αιτία κι η αφορμή για τα «Περιθωριακά» αυτής της Κυριακής του Θωμά. Μελετήστε την, μείνετε ώρες καρφωμένοι πάνω της χωρίς να σκέφτεστε τίποτε. Κι ίσως, λέω ίσως, τότε ν' ανοίξει ο σύγχρονος «καταρράκτης» του αδηφάγου -περίεργα αρρωστημένου και καταποντισμέ-

νου στην «Κοινωνία του Θεάματος»-αμφιβληστροειδούς σας.

Δίπλα ο υιός της, άνθρωπος παλαιός κι αυτός, φουστανελάς/επαναστάτης, ευσταλής, «άλλοτε οπλαρχηγός και θυροφύλαξ εν Σμύρνη» καθώς μας ενθυμίζει ο Σεφέρης. Με το βλέμμα του πάναγνο να στέκεται ορθός κι ακάθιστος μες στους αιώνες. Είναι η απόλυτη προσωποποίηση αυτού που είπε/άφησε παρακαταθήκη, δεκαετίες μετά, ο ποιητής Θωμάς Γκόρπας: «Η επανάσταση, η αλλαγή στην τέχνη όπως και στη ζωή έρχεται από τους λοξούς!».

Θεόφιλος & Σεφέρης

Το κείμενο του Γιώργου Σεφέρη, που περιλαμβάνεται στον πρώτο τόμο των «Δοκιμών» του (1936-1947, δεύτερη έκδοση, Δεκέμβριος 1962), με τίτλο

«Θεόφιλος» ήταν η ομιλία του ποιητή στα εγκαίνια της πρώτης έκθεσης έργων του Θεόφιλου στην Ελλάδα, στο Βρετανικό Ινστιτούτο Αθηνών, στις 2 Μαΐου 1947, και πρωτοδημοσιεύτηκε στην «Αγγλοελληνική Επιθεώρηση», τον ίδιο μήνα και την ίδια χρονιά.

Δωρικός, καίριος και στοπ στόχο ο λόγος του ποιητή της «Στροφής»: «Το πρώτο ζήτημα δεν είναι ποιος είναι μεγάλος και ποιος είναι μικρός, αλλά ποιος κρατάει την τέχνη ζωντανή. [...] Ύστερα από τον Θεόφιλο δεν βλέπουμε πα με τον ίδιο τρόπο- αυτό είναι το σπουδαίο και αυτό είναι το πράγμα που δεν μας έφεραν τόσο περιώνυμοι ματατοφόροι μεγάλων ακαδημιών.

»Ο Θεόφιλος μάς έδωσε ένα καινούργιο μάτι- έπλυνε την όρασή μας όπως αυγάει ο ουρανός, και τα σπίτια, και το

κόκκινο χόμα, και το παραμικρό φυλλαράκι των θάμνων, ύστερα από την κάθαρση ενός απόβροχου- κάτι από αυτόν τον παλμό της δροσιάς. Μπορεί να μην είναι δεξιοτέχνης, μπορεί η αμάθειά του σε τέτοια πράγματα να είναι μεγάλη. Όμως αυτό το τόσο σπάνιο, το ακατόρθωτο πριν απ' αυτόν για το ελληνικό τοπίο: μια στιγμική χρώματος και αέρα, σταματημένη εκεί μ' όλη την εσωτερική ζωντανία της και την ακτινοβολία της κίνησής της- αυτό τον ποιητικό ρυθμό- πώς να τον πω αλλιώς- που συνδέει τα ασύνδετα, συγκρατεί τα σκορπισμένα και ανασταίει τα φθαρτά- αυτή την ανθρώπινη ανάσα που έμεινε σ' ένα ρωμαλέο δέντρο, σ' ένα κρυμμένο άνθος ή στο χορό μιας φορεσιάς- αυτά τα πράγματα που τ' αποζητούσαμε τόσο πολύ, γιατί μας έλειψαν τόσο πολύ- αυτή τη χάρη μας έδωσε ο Θεόφιλος- κι αυτό δεν είναι λογογραφία. [...] Γιατί μόρφωση και μάθηση είναι άσκηση της ζωής- και η άσκηση της ζωής έχει πολλά να κερδίσει από ανθρώπους σαν τον Θεόφιλο που βρήκαν το δρόμο τους ψηλαφώντας, μόνοι, μέσα στα σκοτεινά μονοπάτια μιας πολύ καλλιεργημένης, καθώς νομίζω, ομαδικής ψυχής όπως είναι η ψυχή του λαού μας».

Θεόφιλος & Ελύτης

Το βιβλίο του ο Ελύτης, «Ο ζωγράφος Θεόφιλος», το ολοκληρώνει το 1964 και το 1967 προσθέτει στις σελίδες του και το «Υστερόγραφο». Κυκλοφορεί για πρώτη φορά από τις εκδόσεις Αστέριας (1973), επανεκδίδεται από τις εκδόσεις Γνώση (1986), περιλαμβάνεται στα «Ανοιχτά Χαρτιά», εκδόσεις Ικαρος (1987) και τυπώνεται εκ νέου από τις εκδόσεις Ψυλόν/Βιβλία (1996).

«Την άνοιξη του 1935 ο ποιητής Ανδρέας Εμπειρίκος κι εγώ αποβιβαζόμασταν στο λιμάνι της Μυτιλήνης. Μια πρόσκληση να περάσουμε τις ημέρες του Πάσχα σε σπίτι φιλικό ήταν η αφορμή. Αλλά η αιτία η βαθύτερη ήταν να βαδίσουμε πάνω στα ίχνη που δεν μπορεί παρά να είχε αφήσει, πεθαίνοντας εκεί ένα χρόνο πριν, ο λαϊκός ζωγράφος Θεόφιλος. [...] Λίγη καθαρή καρδιά ζητάει πάντοτε το Απίθανο για να φανερωθεί. Κι είναι στις ψυχές των απλών ανθρώπων, των παιδιών ή των τρελών, των 'αχμάκνων' όπως τους λένε στη Μυτιλήνη, που κάποτε στέργει ν' αφήσει τ' αποτυπώματά του. Αυτοί μόνοι, προνομιούχοι, εγγράφουνε μέσα τους το όραμα. Οι άλλοι όλοι, φτωχοί και πλούσιοι κάτοικοι του νησιού, περνούν τη ζωή τους χωρίς να πάρουν είδηση από τίποτε, και σε τελευταία κατάσταση παντρεύονται, τρώνε τα ωραία γλυκά τους και μετρούν τα 'μόδια' τους, σαν να μην είχε αφήσει ποτέ, στα ίδια αυτά χώματα που πατούν, τ' ακνάρια της η φτέρνα κάποιου θεού».

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Μουσικά Trivial για δυνατούς λύτες

Αναδιφήσεις // Ο βραχνός προφήτης, Tom Waits, αφού κατάπιε ένα ψαλίδι στα νιάτα του, σήμερα κάθεται σε μια ξεφτισμένη πολυθρόνα στην πίσω αυλή του σπιτιού του λύνοντας γρίφους και σπαζοκεφαλιές, από εκείνες που έχουν τα σταυρόλεξα

Κάθε δισκοθήκη έχει την ιστορία της και κάθε ιστορία έχει το δικό της soundtrack. Κάθε μουσικός έχει μια προσωπική ακολουθία από μύθους που άλλοτε διατηρεί κι άλλοτε τους αφήνει να αιωρούνται πάνω από ένα τεράστιο ερωτηματικό, με κάθε έναν από αυτούς τους μύθους να δημιουργεί τεράστια, περσόνες, στίχους, μουσικές και άλμπουμ που θα αντέχουν εσαεί στον χρόνο. Ο σημερινός «Ήχος της Μουσικής» θα συρράψει σε ένα κείμενο μερικές από αυτές τις ιστορίες και τους μύθους δημιουργώντας ένα μουσικό trivial, σαν ένα από εκείνα που παίζουν ακόμα οι λάτρεις της Rock n Roll μυθολογίας γύρω από ένα πικάπ, με τα βινύλια να ανεβοκατεβαίνουν στο πλατό ανταλλάσσοντας χρήσιμες και άχρηστες πληροφορίες γύρω από μουσικούς και συγκροτήματα. Ας αρχίσει το παιχνίδι.

Ο μεγάλος γραφιάς του περιοδικού Rolling Stone και της Gonzo δημοσιογραφίας, Hunter S. Thompson, στο ξεκίνημα της συγγραφικής του καριέρας κάθισε πάνω από μια γραφομηχανή κι αντέγραψε τον «Μεγάλο Γκάτσμπυ» του F. Scott Fitzgerald καθώς και το «Αποχαιρετισμός στα Όπλα» του Ernest Hemingway μόνο και μόνο για να νιώσει πώς γράφεται ένα μεγάλο έργο, σπουδάζοντας έτσι πάνω στο στυλ των δύο συγγραφέων. Ο Bob Dylan σαν ήταν μικρός υπήρξε και υποχόνδριος μεταξύ άλλων, έτσι λοιπόν κατά τη διάρκεια μιας ολόκληρης ημέρας μπορούσε να κάνει κοντά στα δέκα μπάνια τρίβοντας ολάκερο το κορμί του με μανία. Όταν μεγάλωσε -σπουδαίος και τρανός παιδί-

νώντας τα τέλη της έκτης δεκαετίας της ζωής του, συνελήφθη απ' την αστυνομία σαν τον κλέφτη μες στη νύχτα και σαν ένα περίεργο σχολιαρόπαιδο, επειδή ήθελε λείει να δει από κοντά πού έμενε ο μεγάλος και σπουδαίος κιθαρίστας Neil Young. Απ' την άλλη, ο Keith Richards πριν αρχίσει να πετάει τηλεοράσεις από τα παράθυρα ξενοδοχείων σε συναυλίες των Rolling Stones και πριν ξεκινήσει επικούς τσακωμούς με το «είδωλό» του Chuck Berry μέσα σε στουάντιο ηχογραφήσεων, έβαλε μπρος στην κιθαριστική του σταδιοδρομία με μια αρχαία και ξεχαρβαλωμένη κιθάρα παίζοντας την Malaguena, σύνθεση του Κουβανού Ernesto Lecuona, που γράφτηκε κάπου στο 1928. Ο Keith συνεχίζει ακόμα και σήμερα να παίζει τη Malaguena καμιά φορά στα εγγόνια του και να αγαπάει το έτερον ήμισυ των Glimmer Twins (Mick Jagger) όσο κι αν τον μισεί. Η τελευταία συναυλία τους στην Κούβα μάζεψε πάνω από ένα 1.200.000 κόσμο, νούμερο που αν το αναλογιστείτε ξεπερνάει ολόκληρο τον πληθυσμό της Κύπρου. Ο βραχνός προφήτης, Tom Waits, αφού κατάπιε ένα ψαλίδι στα νιάτα του σήμερα κάθεται σε μια ξεφτισμένη πολυθρόνα στην πίσω αυλή του σπιτιού του λύνοντας γρίφους και σπαζοκεφαλιές, από εκείνες που έχουν τα σταυρόλεξα. Σημειώνει, γράφει, ταλαιπωρεί τους δημοσιογράφους των μουσικών περιοδικών που πάνε να του πάρουν συνέντευξη κι έχει κοληλώσει σ' ένα παιχνίδι από εκείνα που μοιάζουν με τον κύβου του Rubik. Και αφού οι φωνητικές χορδές είναι στο θέμα, το οποίο θέμα δεν υπάρχει σε τούτο το παιχνίδι, θα πρέπει να γνωρίζε-

τε ότι ο Phil Ochs (βλέπε πρώτο τεύχος του «Ηδύφωνου») παραλίγο να χάσει όλες τις φωνητικές του χορδές όταν ένα άγριο θηρίο του επιτέθηκε σε μια επίσκεψή του στην Αφρική.

Ο... οξύθυμος Mark Almond

Και μιας και η κουβέντα το έφερε στα άγρια θηρία, ο Mark Almond μπήκε κάποτε στα γραφεία του NME κι έσπασε στο ξύλο έναν μουσικοκριτικό, μόνο και μόνο επειδή έγραψε άσχημη κριτική για τον τότε δίσκο του. Για τον Bob Marley μάλλον γνωρίζετε ότι υπήρξε σπουδαίος ποδοσφαιριστής πριν τον

πάρει μετεγγραφή η reggae μουσική και διαπρέψει στο είδος, αλλά εκείνον που δεν θα μπορούσατε ποτέ να φανταστείτε ως μεσοεπιθετικό ντριμπλαδόρο της Leranto F.C (μικρή ποδοσφαιρική ομάδα της Ιταλίας) είναι τον Luciano Pavarotti. Ένας από τους μεγαλύτερους τενόρους που ανέβηκε ποτέ σε σκηνή, ευτυχώς για εκείνον και για το ποδόσφαιρο, παράτησε την καριέρα του για να κατακτήσει την Σκάλα του Μιλάνου και όχι μόνο. Όσον αφορά τώρα έναν

από τους δεξιότεχνες κιθαρίστες που υπάρχουν ακόμα σε αυτόν τον πλανήτη, ο λόγος γίνεται για τον Dick Dale, που έχει κάνει την πιο αναγνωρίσιμη διασκευή της Misirlou (βλέπε soundtrack του Pulp Fiction), που αν και αριστερόχειρας ποτέ δεν άλλαξε τις χορδές της κιθάρας του για να παίζει με το καλό του χέρι, αλλά έμαθε να βγάζει τους μαγικούς surf ήχους του σε κιθάρα για δεξιόχειρες. Οι κιθαρίστες ανά τον κόσμο θα καταλάβουν πόσο δύσκολο είναι αυτό. Μπορεί να μην υπήρξε και πολύ όμορφη γυναίκα, αλλά σίγουρα ήταν μια από τις μεγαλύτερες rock και blues φωνές όλων των εποχών. Η Janis Joplin συχνά πυκνά παραπονιόταν ότι δεν μπορούσε να σταυρώσει αρσενικό κι ο κάθε επίδοξος βαβαλιέρος που ήταν έτοιμος να φύγει από ένα πάρτι μαζί της σχεδόν συνέχεια την παρατούσε για κάποια άλλη, αφήνοντάς την στα κρύα του λουτρού. Και όλα αυτά λίγο πριν φύγει και όντας από τις πιο διάσημες μουσικές προσωπικότητες. Από το ίδιο club των αδικοχαμένων, ο Jimi Hendrix δεν πρόλαβε ποτέ να κάνει το όνειρό του πραγματικότητα. Ήθελε να στίσει ένα φεστιβάλ τύπου Woodstock, όπου όλοι οι μουσικοί θα μαζεύονταν σε μια κυκλική αλάνα και θα έπαιζαν μαζί με τις ώρες αυτοσχεδιάζοντας, βγάζοντας ένα μοναδικό τελικό χαρμάνι ήχων που θα ακουγόταν για πρώτη φορά σε τούτη την πλάση.

Ο χρόνος όμως μας τέλειωσε, το μουσικό Trivial πρέπει να μπει και πάλι στη θέση του για να επιστρέψει μέσα στο καλοκαίρι πολλά υποσχόμενο με καινούργιες ιστορίες και μύθους γύρω από ήχους, στίχους και μυστικούς μουσικούς τοίχους.

Φωτογραφία
© Μαρίλη Ζάρκου

Νύξεις

Η στήλη Νύξεις είναι μια rocket επι-στήμη των ποιητικών καταστάσεων, που όσο απηλώνεται ο χρόνος τόσο πιο χρήσιμη και κρίσιμη μου φαίνεται ότι είναι. Ο Καρούζος έλεγε ότι η ποίηση, με την ευρεία έννοια, αποτελεί οξυγόνο αντιδιαστολής. Έχουμε ανάγκη από ένα τέτοιο οξυγόνο.

Μια Προσευχή

Μεγάλε, Μέγιστε, Μεγαλοπαντοδύναμε,

Δώσε σ' εκείνον τον χθαμαλό Χάμπερτ Χάμπερτ εκείνες τις λολιποπ Λολίτες που λαχταρούσε τόσο, και στον Μπόρχες την όραση την πολύτιμη πάλι πρόσφερε, να δει τον ήλιο τη βροχή τον άνεμο τα βιβλία του όλα σ' όλες τις εκδόσεις και τις γλώσσες όλες όλου του κόσμου

Δώσε ζωή ξανά έστω για δυο μερόνυχτα μοναχά στον Λόουρυ τον Μάλκολμ να πει σλιβοβίτσα και ρακή και τσικουδιά και ν' αποτρέψει κείνη την Jan Gabriel το τόσο αναξιοπρεπές και για την ίδια αιμωπικό βιβλίο Inside the Volcano

Δώσε παρά πολύ παρά πάρα πολύ παρά σ' εκείνο το χαμίνι το άθλιο το πάμφτωχο που ήμασταν στο Γυμνάσιο μαζί κι είχε φτιάξει μια κιθάρα με κόντρα πλακέ και πετονιά για τις χορδές, για ν' αγοράσει ένα πιάνο με ουρά, τα Άπαντα Βινύλια του Glenn Gould και μιαν απαστράπτουσα Τζαγκουαρ στην πόλη του να γυρίσει θριαμβευτής και τροπαιούχος

Δώσε, Μέγιστε, και σ' εμένα τη δυνατότητα στον Χρόνο να περιπλανηθώ και να βρεθώ στο ίδιο το τραπέζι με τον Lou Reed τον Μέγα Μακαρίτη, με τον Επαμεινώνδα Γονατά να πω κρασί και για τις γάτες με τις ώρες να μιλήσουμε κι ύστερα να σουλατσάρουμε σε σοκάκια σκοτεινά μαζί και με τον Πάνο Χαραλάμπους και με τον Τάκη τον Κονδύλη

Δώσε, δώσε, δώσε, και μην λιπομονήσεις να δώσεις και να ξαναδώσεις, όσα τόσοι σου ζητάνε κι άλλα τόσα, κι ακόμα πιο πολλά, ζάλισε τους με τη γενναιοδωρία Σου, τίναξε τους τη μιζέρια και τη γκρίνια στον αέρα με τη Μεγαλοκαρδία Σου, στείλ τους, και τους ίδιους και τα Κυρλεπέσόν τους, στον αγύριστο με την Αδυσώπητη Ηδύτητα Σου.

Δίψα για ζωή

Σύντομες Ιστορίες //

Ο Καρούζος, ο Bolano και ο Rynchon είναι το άλλοθί σου: μπορείς να γράψεις, μπορείς να ζωγραφίσεις, δεν χάθηκαν όλα. Υπάρχει το ρεμπέτικο, υπάρχει το blues, υπάρχουν εκατομμύρια δευτερόλεπτα ακόμη, πιάσε τον στυλογράφο, στήσε τον καμβά, άνοιξε το μαγνητόφωνο, γράψε/ζωγράφισε/μίλησε

Σε μια πόλη άδεια από το μυστήριο του Θεού, δεν μπορείς παρά να δολοποκείς. Ή να ερωτεύεσαι ξανά και ξανά εσένα, μάταια/ανώφελα/άκαρπα. Άρα να μην ερωτεύεσαι. Μπορείς να συνωμοτήσεις. Αλλά δεν έχεις πια λόγο να το κάνεις. Καιρός να επανεφεύρεις το μυστήριο του Θεού. Έστω, στα ψέματα. Να παίζεις πάντως. Να μπεις στην Περιπέτεια.

Στον Νότο, στη Νότια Ζώνη, ο ήλιγος δεν είναι από την ταχύτητα των μηχανημάτων, δεν είναι εξωθεν, είναι από την ταχύτητα των συναισθημάτων,

είναι έσωθεν - ένας μύχιος ήλιγος, ένα ολόκληρο φιλοσοφικό σύμπαν συμπυκνωμένο στα τετράστιχα ενός τραγουδιού σ' ένα καταγώγιο, ο Hegel όλος σε μια τραγουδιστή, σχεδόν μουρμουριστή ατάκα του Ηράκλειτου, όπως τη διασκευάζει σε εξακόσιες σελίδες ο Roberto Bolano και όπως, παλαιότερα, την είχε τραγουδήσει μια μοιραία γυναίκα. Στη Νότια Ζώνη, εδώπεραμέσα, «ο πατέρας είναι το πιο τρελό σφαγείο» (Γιώργος Κακουλίδης), και την ιστορία σύμπαντος κόσμου τη λέμε με τα ρεμπέτικα, τη λέμε με τα blues.

Στην Ικαρία έμεινε για κάποιο χρονικό διάστημα και μετά πήγε στην Αμοργό. Μετά στη Σαντορίνη. Μετά στη Σίφνο, στη Σύρο και στη Μύκονο. Μετά έμεινε σ' ένα πάρα πολύ μικρό νησάκι που ο ίδιος το ονόμαζε Εκατόμβη ή Σουπεργιώ, κοντά στη Νάξο, όμως στη Νάξο δεν έζησε ποτέ. Μετά έφυγε από τα νησιά και επέστρεψε στην ηπειρωτική χώρα.

Ο Καρούζος, ο Rynchon κι ο Bolano ξέρουν να ζούνε μια χαρά, μ' όλες τις αναποδιές, στους λαβυρινθούς της Νότιας Ζώνης. Τραπέζι και κρεβάτι. Ψωμί και νερό. Άφιλτρα τσιγάρα και ρακές. Σκέψη όταν σου 'ρχεται. Λέξεις, το ίδιο. Σιωπή, επίσης. Και στον τοίχο, σ' ένα καρφί, κρέμεται ένας Rothko. Καμία αντίφαση. Έχουμε και λέμε: «Λευκοπλάστης για μικρές και μεγάλες αντινομίες» (Καρούζος).

Έτρωγε μαύρο ψωμί, πάρα πολύ σκληρό, που έπρεπε να το μαλακώνει με κρασί. Έτρωγε ψάρια και ντομάτες. Σύκα. Νερό. Το νερό το έβγαζε από ένα πηγάδι. [...] Κολυμπούσε καλά. Μερι-

κές φορές καταδυόταν. Άλλοτε έμενε μόνος του, καθόταν στις πλαγιές ανάμεσα σε χαμηλούς θάμνους ώσπου νύχτωνε ή ώσπου ξημέρωνε. Έλεγε ό,τι σκεφτόταν, όμως στην πραγματικότητα δεν σκεφτόταν τίποτα. Ο Καρούζος παίζει σκάκι. Ο Bolano παίζει μπιλιάρδο. Ο Rynchon παίζει πόκερ.

Πίνουν ρακές. Τρώνε σύκα. Πλάι, παγωμένο νερό. Έχουν περάσει από τόσες και τόσες ναρκωθημένες ζώνες για να φτάσουν εδώ. Έχουν περάσει από δικτατορίες, πολέμους, προδοσίες. Ξέρουν τη βαρύτητα σε κάθε λέξη. Οι λέξεις τους είναι βραχνές. Οι λέξεις τους έχουν ρυτίδες. Γελάνε γιατί ξέρουν τι θα πει γόος.

Μετά σηκώθηκε τρέμοντας και πήγε να περπατήσει στο Μεσολόγγι που ήταν γεμάτο από αναμνήσεις του Μπάυρον, les και ο Μπάυρον δεν είχε κάνει τίποτα άλλο στο Μεσολόγγι εκτός από το να σουλατσάριε πέρα-δώθε, από χάνι σε ταβέρνα, από σοκάκια σε πλατείες, ενώ ήταν πασίγνωστο ότι ο πυρετός δεν του επέτρεπε να κινείται και μόνο ο Θάνατος περπάτησε, είδε και γνώρισε, ο Θάνατος που ήρθε να βρει τον Μπάυρον αλλά συνάμα έκανε και τουρισμό, διότι ο Θάνατος είναι ο μεγαλύτερος τουρίστας πάνω στη Γη.

Πίνοντας ρακές, καπνίζοντας άφιλτρα τσιγάρα, μιλώντας, σιωπώντας, ρεμβάζοντας, βρίζοντας, ονειροπολώντας, ο Καρούζος, ο Bolano και ο Rynchon ψέλνουν λυτρωτικά θανάτω θάνατον πατήσας, σώζουν ξανά την Τέχνη μετά τον θάνατό της στις αρχές εκείνου του Εικοστού Αιώνα, επαναφέρουν το Μεγάλο Γλέντι, μας κλείνουν το μάτι με νόημα,

επαναφέρουν στο παιχνίδι την αμοιβαίοτητα των δακρύων, σε καλούν να φορτωθείς ξανά τη ζωγραφική και την πεζογραφία, τώρα που ξέρεις ότι μπορείς να τις διακονήσεις κι ασ σκοτώθηκαν. Ο Καρούζος, ο Bolano και ο Rynchon είναι το άλλοθί σου: μπορείς να γράψεις, μπορείς να ζωγραφίσεις, δεν χάθηκαν όλα. Υπάρχει το ρεμπέτικο, υπάρχει το blues, υπάρχουν εκατομμύρια δευτερόλεπτα ακόμη, πιάσε τον στυλογράφο, στήσε τον καμβά, άνοιξε το μαγνητόφωνο, γράψε/ζωγράφισε/μίλησε.

«Αμάν», ολόλυζε η Βέσνα, «αμάαααν, γιανιγιόρουμ μπεν, σεβιγιόρουμ σεν...». Τραγουδούσε για πόθο τόσο βαθύ, που ο εξουτελισμός, ο πόνος και ο κίνδυνος δεν είχαν πια σημασία.

Τσουγκρίζουν τα ποτήρια τους, στους Λαβύρινθους του Νότου, ο Καρούζος, ο Bolano, ο Rynchon, και φεύγει, απομακρύνεται, χάνεται οριστικά, ό,τι από καιρό έχει εγκαταλείψει τον εαυτό του, ό,τι από καιρό ήταν άχθος αλλά περνούσαν για ευφροσύνη, ό,τι έμενε εδώ γύρω από ελεημοσύνη, ό,τι δεν διατηρεί σημασία και νόημα. Αφήστε μας στα τραγούδια μας, στα λόγια και στα έργα που λένε τις ιστορίες μας. Το Μεγάλο Στοίχημα στην τέχνη, όπως και στη ζωή, είναι να μπορέσεις να κάτσεις να φας και να πεις στο ίδιο τραπέζι μ' Εκείνους που σου έμαθαν να τρως και να πίνεις.

Παλιά, εκείνη την εποχή, που γι' αυτήν μιλούσαν τόσα και τόσα τραγούδια - εκείνη τη μέρα... τι είχε συμβεί;

Αθήνα
3 Μαΐου 2016

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

«Τζεμαλιγιέ», της Κωνσταντίας Σωτηρίου, σε σκηνοθεσία Μαρίας Μανναρίδου-Καρσερά, Σόλο για Τρεις

Το σύγχρονο κυπριακό Προοπτικές και

Αφιέρωμα // Το «Ηδύφωνο» ζήτησε την άποψη επτά ανθρώπων του θεάτρου για το θέατρο, το οποίο, παρά τις δυσχέρειες, εισέρχεται σε μια νέα εποχή με παρ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΜΑΡΙΑ ΜΗΝΑ

Ο διάλογος που ξεκίνησε θα είναι γόνιμος

Έχοντας δουλέψει στο θέατρο ως ηθοποιός αλλά και παρακολουθώντας το θεατρικό τοπίο από το 2001 ως Λειτουργός Θεατρικής Ανάπτυξης του ΘΟΚ, ξέρω από πρώτο χέρι την αγωνία των ανθρώπων του θεάτρου που δεν έχουν τα απαραίτητα μέσα για να υλοποιήσουν τα δημιουργικά τους όνειρα. Από τη μια η εντολή του κράτους προς τον ΘΟΚ να μη δημιουργούνται συνθήκες εξάρτησης των σκημάτων από την κρατική χορηγία και από την άλλη η πραγματικότητα, που δείχνει καθαρά πως η εξάρτηση υπάρχει, δεν επιτρέπουν στους εκπροσώπους της εκάστοτε πολιτικής εξουσίας να πάρουν τέτοιες αποφάσεις, που να δώσουν ουσιαστικές λύσεις στα προβλήματα που παρουσιάζονται με τον τρόπο διάθεσης χορηγιών και ενίοτε φθάνουν να συζητούνται στη Βουλή, σε ακατάλληλες, και τελικά δίχως νόημα, σκοπό ή αποτέλεσμα συναντήσεις.

Το συνολικό ποσό των χορηγιών, που διατίθενται μέσω του ΘΟΚ, κρατήθηκε περίπου στα ίδια επίπεδα τα τελευταία χρόνια σε σχέση με τις γενικότερες μειώσεις (από €1.400.000 περίπου το 2012, σε €1.250.000 περίπου φέτος), με αγώνες που δεν γίνονται πάντα αντιληπτοί, αν και αυτό δεν καθιστά το συνολικό ποσό επαρκές για τις ανάγκες των δημιουργών, των σκημάτων και των παραγωγών, οι οποίες αυξήθηκαν σε αριθμό ανά έτος. Βλέπω όμως με μεγάλη ελπίδα το θεατρικό τοπίο στην Κύπρο να αναπτύσσεται μέσα στο πλαίσιο αυτό, χάρη στους κόπους και τους μόχθους ταλαντούχων δημιουργών, που με πείσμα και προσωπικό κόστος επιμένουν να δημιουργούν, έστω κι αν οι συνθήκες δεν είναι πάντα ευνοϊκές. Οι στόχοι που τέθηκαν το 2001 με την εφαρμογή από τον ΘΟΚ των τριών σχεδίων επιχορήγησης θεατρικής δημιουργίας, για να δημιουργηθεί πρόσφορο έδαφος για τη δημιουργία νέων σκημάτων και την εδραίωση των παλαιότερων, φαίνεται να επιτεύχθηκαν, με δραματική αύξηση του αριθμού των σκημάτων, των παραγωγών, της ένταξης νέων θεατρικών ειδών, δημιουργίας χώρων και υιοθέτηση νέων προσεγγίσεων.

Το Σχέδιο ΘΥΜΕΛΗ, που εφαρμόστηκε φέτος για πρώτη φορά, με τα προβλήματά του, φαίνεται να έδωσε πρώτιστα νέα ώθηση στον απαραίτητο

διάλογο ανάμεσα σε χρηματοδότες και χρηματοδοτούμενους και αύξησε σημαντικά το ελάχιστο ποσό που μπορούσε να πάρει κάποιο σχήμα στις €10.000 (σε αντίθεση με 1, 2 ή 3 χιλιάδες που έπαιρναν σχήματα για παραγωγές στο παλαιότερο Σχέδιο Α). Ποσά μυθικά για άλλες χώρες ενδεχομένως, αλλά ανεπαρκή εδώ, αν αναλογιστούμε πως η δυνατότητα εξεύρεσης ιδιωτικών χορηγιών είναι πια σχεδόν τόσο ανύπαρκτη, όσο και τα κίνητρα που θα έπρεπε να δίνονται από το κράτος σε χορηγούς. Το ΘΥΜΕΛΗ αύξησε επίσης τον αριθμό των παραγωγών που χρηματοδοτούνται κατ' έτος και η εφαρμογή του αναμένεται να βελτιώσει και τη διαχείριση των σκημάτων, αν και με αρκετές δυσκολίες στην αρχή.

Είδαμε παρ' όλες τις δυσκολίες, με ενθουσιασμό, τη χρονιά να ξεκινά με μια σειρά από αξιόλογες παραγωγές νέων σκημάτων σε καινούργιους χώρους, αλλά και παλαιότερων σκημάτων σε νέες αναζητήσεις με αέρα ανανέωσης να συνδυάζεται με την πείρα. Ομάδες ταλαντούχων ανθρώπων του θεάτρου να αγωνίζονται σε πείσμα των καιρών όχι μόνο να κρατήσουν το θέατρο ζωντανό, αλλά να καταφέρνουν να το αναδείξουν και να γεμίζουν έτσι τις θεατρικές αίθουσες. Με πραγματική περηφάνια, βλέπω το πρόγραμμα Play που σχεδιάσαμε

με πολλή αγάπη και μόχθο, ΘΟΚ και ΚΚΔΙΘ, με συνεχείς επαναξιολογήσεις και ανασχεδιασμούς, προκειμένου να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των δημιουργών, να έχει δώσει τεράστια ώθηση στο κυπριακό έργο, το οποίο βρίσκεται τη θέση του στην καρδιά των Συντελεστών του Θεάτρου, στις κυπριακές σκηνές αλλά και στις προτιμήσεις του κοινού, αποδεικνύοντας πως μια χώρα που δημιουργεί προϋποθέσεις για την ανάδειξη της δικής της Θεατρικής Γραφής, πιο εύκολα κερδίζει το κοινό, το οποίο σπεύδει να παρακολουθήσει παραστάσεις νέων, σύγχρονων έργων βγαλμένων από τη δική μας κουλτούρα, ιστορία, τους δικούς μας προβληματισμούς, τις δικές μας αναζητήσεις, που έχουν αναφορές πανευρωπαϊκές, παγκόσμιες ή και καθαρά κυπριακές.

Θέλω να ελπίζω πως ο διάλογος που ξεκίνησε θα είναι γόνιμος, επικοινωνιατικός και ουσιαστικός - με όλους τους ανθρώπους του θεάτρου να εγκύπτουν πάνω από το ΘΥΜΕΛΗ, μαζί, ώστε να εξελιχθεί σε όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικό μέσο στήριξης της θεατρικής δημιουργίας.

Μαρίνα Μαλένη
Θεατρολόγος

Λειτουργός Τμήματος Θεατρικής Ανάπτυξης
Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου

www.simerini.com.cy

Ιακό θεατρικό τοπίο προβληματισμοί

στη δυναμική, τις δυνατότητες αλλά και τις δυσκολίες του σύγχρονου κυπριακού θεάτρου, δίνοντας υποσχέσεις για δημιουργική ανανέωση και στέρεη συνέχεια

Κάτι συμβαίνει στον θεατρικό χάρτη της Κύπρου

Κάθε θεατρική περίοδο παρουσιάζονται, κατά μέσο όρο, 70 με 80 επαγγελματικές θεατρικές παραγωγές εκτός της παιδικής σκηνής στην Κύπρο. Κόντρα στην οικονομική κρίση, στη μείωση των επιχορηγήσεων, τα «ελεύθερα» θέατρα αγωνίζονται για επιβίωση. Είναι εμφανές ότι ο αριθμός των θεατρικών παραγωγών από τα θεατρικά σχήματα, από τις ολιγάριθμες θεατρικές ομάδες και τους μεμονωμένους καλλιτέχνες ατομικά, αυξήθηκε.

Μια θεατρική παράσταση δεν είναι απλώς ένας τρόπος να ξεφύγει ο θεατής από την καθημερινότητά του. Το θέατρο αποτελεί ένα μέσο ψυχαγωγίας, το οποίο απολαμβάνει μια μειοψηφική μεν, αλλά σημαντική ομάδα ανθρώπων, οι οποίοι επιζητούν να αποφύγουν τη νάρκωση των ημερών, στην οποία πολλοί άλλοι καταφεύγουν για να αντιμετωπίσουν τη σκληρή πραγματικότητα.

Μια νέα γενιά ηθοποιών, σκηνοθετών, σκηνογράφων, μουσικών, θεατρολόγων, φωτιστών, χορευτών και χορογράφων, έπειτα από σπουδές ή και επαγγελματική εμπειρία στο εξωτερικό, ήρθαν στην Κύπρο, με εφόδια τις γνώσεις, τους προβληματισμούς και την πείρα τους και κατάφεραν να ενώσουν τις δυνάμεις τους με τους πιο

«ώριμους» καλλιτέχνες της θεατρικής κοινότητας. Το αποτέλεσμα της πρόσμιξης αυτής είναι πλούσιο σε εικόνες, αισθήσεις, πνεύμα ομαδικότητας και κυρίως αξιοζήλευτες παραστάσεις υψηλού αισθητικού και καλλιτεχνικού επιπέδου.

Αποθήκες, μπαρ, εγκαταλελειμμένα κτήρια, εναλλακτικοί χώροι στεγάζουν τις θεατρικές προτάσεις των Κύπριων καλλιτεχνών, με κύριο χαρακτηριστικό τους την αναζήτηση της νέας φορμαλιστικής γλώσσας.

Στην πλούσια αυτή θεατρική παραγωγή σημαντική είναι και η προσφορά των «μεγάλων» θεάτρων με τις ρεπερτοριακές επιλογές τους.

Κι εδώ τίθεται το ερώτημα: Πώς καταφέρνουν να επιβιώνουν τα θεατρικά σχήματα και οι ομάδες σε μια χώρα που -και λόγω κρίσης- δεν μπορεί να στηρίξει εξ ολοκλήρου το όνειρό τους;

Αυτό που χαρακτηρίζει την τελευταία πενταετία το κυπριακό θέατρο, είναι η πληθώρα κυπριακών θεατρικών έργων από πρωτοεμφανιζόμενους και πιο έμπειρους συγγραφείς. Μέσα από διάφορα σεμινάρια, εργαστήρια θεατρικής γραφής, διαγωνισμούς, αλλά κυρίως μέσα από το πρόγραμμα Play οι δεσμοί μεταξύ της κυπριακής θεατρικής παραγωγής

και της συγγραφικής κοινότητας ενδυναμώθηκαν. Κυπριακά θεατρικά έργα και Κύπριοι θεατρικοί συγγραφείς υπήρχαν, υπάρχουν και θα υπάρχουν. Το πρόγραμμα Play, το οποίο συνεχίζει να διοργανώνει το Κυπριακό Κέντρο του Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου, κατάφερε να ρίξει τους προβολείς επάνω τους, δημιούργησε το πεδίο ανάδειξης και προώθησής τους και ενδυνάμωσε τους δεσμούς μεταξύ της κυπριακής θεατρικής παραγωγής και της συγγραφικής κοινότητας.

Η εγχώρια θεατρική γραφή αποτελεί έναν από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους διατύπωσης της κυπριακής ταυτότητας και αυτό φαίνεται με το ανέβασμα 21 κυπριακών θεατρικών έργων επί σκηνής, από τον Σεπτέμβριο του 2014 μέχρι και σήμερα. Μια ολόκληρη ομάδα νέων φωνών, παράλληλα με τις πιο «ώριμες», με καινούργιους θεματικούς προσανατολισμούς, ακούγεται στο κυπριακό θέατρο.

Κι ενώ το θέατρο έχει περάσει στις τελευταίες σελίδες της κυβερνητικής ατζέντας, με την κρατική επιχορήγηση των θεατρικών σχημάτων/ομάδων να μην αυξάνεται τα τελευταία χρόνια ένεκα της οικονομικής κρίσης, δεν θα πρέπει να σταματήσουμε να διεκδικούμε από τον κρατικό κορβανά το μερίδιο που -πρέπει να- αναλογεί στο «ελεύθερο» θέατρο της χώρας.

Ο πολιτισμός αποτελεί ζωτική επένδυση στην κοινωνία, πηγή δημιουργίας και μέσο ανάπτυξης της κοινωνικής συνείδησης. Κι ενώ ετοιμαζόμαστε για την εκλογή νέων αντιπροσώπων του λαού στη Βουλή, ίσως είναι η ώρα να εξεταστεί το θέμα της φοροαπαλλαγής εταιρειών ή και της χορηγίας πλεονεκτημάτων στην περίπτωση χορηγίας πολιτιστικών δραστηριοτήτων, όπως επίσης να αναγνωριστεί η προσφορά των καλλιτεχνών.

As αναλογιστούμε τη σημασία της θεατρικής αγωγής, της θεατρικής παιδείας σε μια εποχή ηθικών και άλλων εκπλάσεων...

Χρίστος Γεωργίου
Θεατρολόγος

Εκτελεστικός Διευθυντής του Κυπριακού Κέντρου του Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου

«Τζεμαλιγιέ», της Κωνσταντίας Σωτηρίου, σε σκηνοθεσία Μαρίας Μανναρίδου-Καρσερά, Σόλο για Τρεις

«Ένα αλπούμ ιστορίες», του Αντώνη Γεωργίου, σε σκηνοθεσία Μάριας Κακουλλή, παραγωγή Μάριος Κακουλλής και Fresh Target Theatre Ensemble (φωτό: Nadsat Orange)

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Play: μια πλατφόρμα για τη δουλειά των Κύπριων συγγραφέων

Φέτος, πέντε χρόνια μετά την αρχή της προσπάθειας για ανάπτυξη της σύγχρονης κυπριακής θεατρικής γραφής, μπορούμε να πούμε πως άρχισαν να πραγματοποιούνται κάποιοι από τους μακροχρόνιους στόχους του προγράμματος Play: πρεμιέρες πολλών νέων έργων, που προσελκύουν ένα μεγάλο και ποικιλόμορφο κοινό, συγγραφείς δόκιμοι και πρωτοεμφανιζόμενοι, και μια νέα γενιά σκηνοθετών να στρέφονται προς την ντόπια δραματουργία γιατί πραγματικά γοητεύονται από κάποιο συγγραφέα. Στη φετινή θεατρική σεζόν είδαμε το «Μπαρ» του Γιώργου Νεοφύτου (Παραπλεύρωσ Παραγωγές)· η Παραπλεύρωσ παρουσιάζει επίσης τον Μάιο το έργο «Νυχταλούδα», που υπογράφει ο ίδιος ο σκηνοθέτης, Ευριπίδης Δίκαιος· ο Κώστας Μαννούρης επέστρεψε με το «Της οικίας ημών εμπιπραμένης» (ομάδα Κατ' οίκον)· ο Αντώνης Γεωργίου συνομίλησε με τον Αριστοφάνη και τον Heiner Müller στο «Ήμουν η Λυσιστράτη» (Κέντρο Παραστατικών Τεχνών Μίτος), ενώ η δισκευή/δραματοποίηση του βιβλίου του «Ένα αλπούμ ιστορίες» παρουσιάζεται από τη θεατρική ομάδα Μάριου Κακουλλά· δύο έργα με πρωταγωνίστριες ιστορικά πρόσωπα έκαναν ιδιαίτερη αίσθηση: η «Τζεμαλιγιέ» της Κωνσταντίας Σωτηρίου (Σόλο για Τρεις) και η «Νίτσα» του Γιώργου Τριλιδίδη (Fresh Target Theatre) αναμόχλευσαν τραυματικά επεισόδια της πρόσφατης ιστορίας μας. Το κυπριακό έργο διακρίθηκε και στον ελλαδικό χώρο: η «Πείνα» του Χαράλαμπου Γιάννου, που θα ανέβει σύντομα από την ΕΘΑΑ, κέρδισε το ελληνικό κρατικό βραβείο συγγραφέας θεατρικού έργου για το 2014. Το «Ποιο σώμα;» της Κορίνας Κονταζάκη και Ελένης Κοσμά ανεβαίνει σύντομα στην Αθήνα. Και το Greek Play Project (<http://www.greek-theatre.gr/>) περιλαμβάνει και Κύπριους συγγραφείς. Με άλλα λόγια, έχει δημιουργηθεί κλίμα για να αναπτυχθεί αλλά και να ταξιδέψει η ντόπια θεατρική γραφή.

Φέτος ο μεγάλος απών από αυτό το γόνιμο περιβάλλον είναι ο ΘΟΚ. Συνε-

χίζει, βέβαια, να επικορηγεί το κυπριακό έργο, αλλά ρεπερτοριακά αναζητά τη σύγχρονη ταυτότητά του σε ξένα κείμενα που διακρίθηκαν διεθνώς και σε ξένους σκηνοθέτες. Εν τω μεταξύ, στο ελεύθερο θέατρο η τοπικότητα οδηγεί στην καινοτομία, στην ανανέωση και στην αυτοπεποίθηση: οι δημιουργοί συναντιούνται για να δουλέψουν κείμενα δικά τους, αναγνωρίζοντας μέσα τους τον εαυτό τους, κάνοντας αισθητικές και προσωπικές υπερβάσεις.

Το Play δεν ήθελε ποτέ να είναι ένα δεκανίκι για τους ντόπιους συγγραφείς, αλλά να αποτελέσει μια πλατφόρμα για τη δουλειά τους, να προσφέρει εργασία βελτίωσης της τεχνικής τους και να επιφέρει μια αλλαγή στη νοοτροπία του κοινού και των καλλιτεχνών· το τελευταίο φέτος άρχισε να πραγματοποιείται. Αυτοί θα έπρεπε να είναι μάλλον μόνιμοι στόχοι σε μια θεατρική κοινότητα, αλλά το Play βρίσκεται τώρα σε ένα μεταίχμιο: ο ΘΟΚ αποχώρησε από τη διοργάνωση. Πολλοί από εμάς αναρωτηθήκαμε πώς γίνεται ένα κρατικό θέατρο να μην έχει μια μόνιμη, θεσμοθετημένη σχέση με την ντόπια θεατρική γραφή. Τώρα αναμένουμε να δούμε πώς το ΚΚΔΙΘ με τις δικές του δυνάμεις θα συνεχίσει τη διοργάνωση.

Κατά τη γνώμη μου, έχει μεγάλη σημασία η συνέχιση της θεσμικής στήριξης: αυτό σημαίνει μια πλατφόρμα παρουσίασης και προώθησης του νέου κυπριακού έργου, καλλιέργεια κουλτούρας εκτίμησης της κυπριακής γραφής και οικονομική στήριξη των παραγωγών· γιατί πάντα είναι και οικονομικό το θέμα στο θέατρο, που είναι μια ακριβή τέχνη υψηλού ρίσκου. Ακόμα και σε χώρες που πρωτοπορούν παγκοσμίως στη θεατρική συγγραφή, το θεσμικό πλαίσιο (εργαστήρια θεατρικής γραφής, κρατικές επικορηγήσεις, φεστιβάλ, πλατφόρμες, στήριξη από το κρατικό θέατρο) υφίσταται και θα υφίσταται. Τα τελευταία πέντε χρόνια ήταν για την κυπριακή θεατρική γραφή μόνο το πρώτο μικρό βήμα.

Μαγδαλένα Ζήρα
Σκηνοθέτης

«Ήμουν η Λυσιστράτη», του Αντώνη Γεωργίου, σε σκηνοθεσία Λούκας Βαλέβσκι. Κέντρο Παραστατικών Τεχνών Μίτος (φωτό: Μιχάλης Παπαμιχαήλ)

Το θεατρικό τοπίο στην Κύπρο: θολά φωτεινό

Πρόσφατα, αφού ολοκληρώθηκε μια παράσταση του έργου «Η Τελετή», που παίζεται αυτή την περίοδο στο θέατρό μας, WhereHaus 612, ένα πρόσωπο του χώρου με μεγάλη πορεία και περγαμινές, το οποίο θαυμάζω βαθιά και σεβόμαι απεριόριστα, ήρθε στα καμαρίνια θέλοντας να συγχαρεί τους ηθοποιούς. Μια συνάδελφος με ευγένεια ζήτησε να μην την φιλήσει, καθώς ήταν πολύ ιδρωμένη έπειτα από μιάμιση ώρα επί σκηνής. Έλαβε τότε μια θερμότατη αγκαλιά και ένα φιλή, με την απάντηση «τον γνωρίζω πολύ καλά αυτό τον τίμιο ιδρώτα». Αυτό για μένα είναι το μεγαλύτερο κίνητρο για να συνεχίζει κανείς να παράγει πολιτισμό, σε αυτούς τους απελπιστικά δύσκολους καιρούς.

Ξεκινώ με την παραδοχή πως, μετά τη σχεδόν δεκαετή, συνεχή και ενεργή ενασχόληση μέσα από τη θεατρική ομάδα Point To Contemporary Theater, κυρίως ως ηθοποιός, θεωρώ τον εαυτό μου ένα «θεατρικό βρέφος». Αυτό έχει να κάνει με τη συνειδητοποίηση, αφενός, του άπλετου πεδίου δράσης που προσφέρεται πρόσφορο για μελλοντική ενασχόληση και, αφετέρου, αναγνωρίζοντας τα στενά καλλιτεχνικά όρια ανάπτυξης που χαρακτηρίζουν την πατρίδα μας. Επέλεξα να υπηρετήσω το θέατρο από τη σκοπιά των θεατρικών ομάδων. Είμαι με την Ευαγγελία Ονουφρίου ιδρυτικό μέλος των Point To και, μαζί και τους άλλους πολέμιους συνεργάτες μας, καταφέραμε να διαγράψουμε μια πορεία γεμάτη όμορφες θεατρικές στιγμές, με επιτυχίες και απογοητεύσεις, με στόχους και πάρα πολλή προσπάθεια. Οι ανεξάρτητες ομάδες είναι η πηγή από την οποία αναβλύζει το πιο καθαρό θεατρικό υλικό. Χωρίς καθόλου να υπονοώ ότι τα μεγάλα θεατρικά σχήματα, με την εμπειρία και τα μέσα που διαθέτουν, δεν παρουσιάζουν καθόλα αξιοπρεπείς και με λόγο ύπαρξης παραγωγές.

Οι ανεξάρτητες ομάδες για να επιβί-

ώσουν πρέπει να ερευνούν, να κινητοποιούνται συνεχώς, να αναζητούν διεξόδους και λύσεις, να αποδομούνται ενίοτε για να ανασυγκροτηθούν. Έτσι εξελίσσονται. Τα μέλη τους καλούνται εκτός από καλλιτέχνες να γίνουν εργάτες, λογιστές, διαφημιστές και ό,τι άλλο συνεπάγεται για να παρουσιαστεί στη σκηνή το αποτέλεσμα του καλλιτεχνικού τους μόχθου. Δεν ξέρω αν το κυπριακό θέατρο βελτιώνεται. Σίγουρα διαφοροποιείται. Η άνθηση της κυπριακής γραφής, η αύξηση θεατρικών σχημάτων παρά την έλλειψη οικονομικών πόρων, οι ποικίλες θεατρικές προτάσεις και το νέο αίμα που γεμίζει σταγόνα-σταγόνα το θεατρικό δοχείο της Κύπρου, είναι υπόσχεση για ένα μέλλον με προοπτικές.

Εκείνο που καλούμαστε -είμαστε αναγκασμένοι- να πράξουμε, προκειμένου να επιβιώσουμε, είναι πρωτίστως η καλλιέργεια θεατρικής συνείδησης και η ανάπτυξη της αγάπης του κοινού για το θέατρο. Αυτό είναι ο τελικός αποδέκτης οποιουδήποτε μόχθου μας. Συνεπώς, με όση αγάπη κι αν εγκύψουμε πάνω στη θεατρική δημιουργία, με όσες θυσίες κι αν την τροφοδοτήσουμε, το κόστος θα παραμείνει κόστος μέσα στις άδειες αίθουσες. Ας προτείνουμε έργα στο κοινό που το αφορούν, ας παρουσιάσουμε τη δουλειά μας σε χώρους όπου δεν υπάρχει καθαρόαιμο θεατρικό κοινό για να το κερδίσουμε, ας δώσουμε εδαφός σε Κύπριους σκηνοθέτες, φωτιστές, μουσικούς, χορογράφους, ας αξιοποιήσουμε την εμπειρία και τις γνώσεις των παλιών κι ας τα συνδυάσουμε με το πάθος των νέων, ας ερευνήσουμε καινούργια έργα κι ας δώσουμε νέα πνοή στα παλιά, ας δημιουργήσουμε συνθήκες μέσα στις οποίες θα φέρουμε κόσμο στο θέατρο. Σε αντίθετη περίπτωση, θα παίζουμε αριστουργήματα μπροστά σε άδεια καθίσματα.

Νικόλας Δημητρίου
Ηθοποιός, Point To Contemporary Theater

«Της οικίας ημών εμπιπραμένης...», του Κώστα Μαννούρη, σε σκηνοθεσία Σώτου Σταυράκη, Πολυχώρος Κατ' οίκον

Το πιο σημαντικό: αγάπη γι' αυτό που κάνεις

Η σύγχρονη θεατρική παραγωγή στην Κύπρο και ιδιαίτερα οι ομάδες -νέες και παλαιότερες- που δουλεύουν εκτός των θιάσων με μόνιμη έδρα έχουν να επιδείξουν πλούσιο έργο, τόσο από πλευράς ρεπερτοριακών επιλογών όσο και από πλευράς επιλογής χώρων και τρόπων παρουσίασης. Βέβαια, λόγω της ανισορροπίας που παρατηρείται στην επικορηγήση αυτών των ομάδων -και γενικά της νέας γενιάς ελεύθερων επαγγελματιών του θεάτρου- καλούμαστε σε κάθε παραγωγή να είμαστε όσο πιο ευρηματικοί γίνεται, χωρίς να συμβιβάζουμε την ποιότητα και το επιθυμητό καλλιτεχνικό επίπεδο της εκάστοτε παραγωγής.

Στη Fresh Target Theatre Ensemble

δεν θα μπορούσαμε να κρατήσουμε αυτό το επίπεδο χωρίς την αγάπη, την αφοσίωση, το πάθος και τη θετική ενέργεια όλων των συνεργατών· ηθοποιών, σκηνογράφων, φωτιστών, τεχνικών, βοηθών, αλλά και των φίλων της ομάδας. Θεωρούμε ότι συνεργαζόμενοι μπορούμε να πετύχουμε πολύ περισσότερα, για αυτό και έχουμε συνεργαστεί πολλές φορές με άλλες θεατρικές ομάδες ως συμπαραγωγοί (Paravan, Ομάδα Μάριου Κακουλλά, Στάθην Βραδέως). Έτσι και το 2016 τρεις από τις τέσσερις παραγωγές της ομάδας είναι συμπαραγωγές. Βέβαια, η συνεργασία δεν εξαντλείται σε επίπεδο συμπαραγωγής, γι' αυτό θεωρώ αναγκαίες κι άλλες συνέργειες με θέατρα και ομάδες κυρίως σε

εκπαιδευτικό επίπεδο, αλλά και προσπάθειες προσέλκυσης νέων θεατών (audience development).

Θεωρώ ότι ο όρος «ανταγωνισμός» είναι, το ολιγότερο, βλακώδης όσον αφορά στη θεατρική δημιουργία, ειδικά σε μια χώρα του μεγέθους της Κύπρου και σε μια εποχή που το θέατρο φαίνεται να έχει μια ανοδική πορεία, προσελκύοντας όλο και περισσότερους θεατές. Αυτό δεν σημαίνει, βέβαια, και ανοχή στην καταπάτηση της αρχής των ίσων ευκαιριών, της αξιοκρατίας και της διαφάνειας, ούτως ώστε να συνεχίσουμε να παράγουμε, να μαθαίνουμε και να γινόμαστε πιο ουσιαστικοί στην τέχνη μας.

Θεσμικά έχουν γίνει σημαντικά βήματα τα τελευταία χρόνια, όπως το σχέ-

διο ΘΥΜΕΛΗ (το κατά πόσο σημαντικές αλλαγές του σχεδίου θα περάσουν από τη θεωρία στην πράξη θα φανεί -ελπίζω- από του χρόνου), η αλλαγή στο καθεστώς εργοδοτήσης ηθοποιών στο κρατικό θέατρο, το πρόγραμμα Play, αλλά και τα εκπαιδευτικά σεμινάρια τα οποία διοργανώνει το κρατικό θέατρο. Μαζί με αυτά θα ήθελα να δω τη δημιουργία κρατικής σχολής Δραματικής Τέχνης πανεπιστημιακού επιπέδου, περισσότερες ευκαιρίες στους Κύπριους δημιουργούς από το κρατικό θέατρο της χώρας και μια συγχρονη πολιτιστική πολιτική, η οποία θα προωθήσει τη σύγχρονη κυπριακή παραγωγή στο εξωτερικό.

Το θέατρο δεν ανήκει σε κανέναν

από εμάς και την ίδια στιγμή ανήκει σε όλους. Η αγάπη προς την τέχνη που επιλέξαμε καθιστά υποχρέωσή μας να υποστηρίξουμε εμπράκτως όσους θέλουν ή θα ήθελαν να ασχοληθούν με αυτή την τέχνη. Τουλάχιστον αυτό θεωρώ εγώ και η ομάδα στην οποία μετέχω ως καθηκόν μου. Επίσης θεωρώ επιτακτική ανάγκη την ανάδειξη κοινοτήτων γύρω από κάθε θεατρική εστία ή ομάδα, με τις οποίες να υπάρχει μια ζωντανή και διαρκής σχέση, που δεν θα εξαντλείται μετά το πέρας μιας παράστασης.

Και το πιο σημαντικό, βέβαια: αγάπη γι' αυτό που κάνεις.

Πάρις Εφοκρίτου
Fresh Target Theatre Ensemble

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

«Νίτσα», του Γιώργου Τριλλίδη, σε σκηνοθεσία Πάρι Ερωτοκρίτου, Fresh Target Theatre Ensemble

«Μπαμ!», του Γιώργου Νεοφύτου, σε σκηνοθεσία Ευριπίδη Δίκαιου, Παραπλεύρωσ Παραγωγές

Τα πρόσωπα και τα φαινόμενα του σύγχρονου κυπριακού έργου: Μια απόπειρα χαρτογράφησης

Το κυπριακό έργο, άλλοτε φτωχός συγγενής, είναι πλέον ορατό στο ρεπερτόριο όλου του φάσματος των κυπριακών θιάσων: το συναντάμε τόσο στον κρατικό οργανισμό όσο και στους καθιερωμένους από τις δεκαετίες του 1980 και 1990 θιάσους, στις ομάδες χωρίς σταθερή έδρα αλλά με καίριες εμφανίσεις και, τέλος, στις νέες δυναμικές θεατρικές ομάδες, που κατά κανόνα διευθύνονται από νέους σκηνοθέτες και σκηνοθέτριες. Ενίοτε δε το σύγχρονο κυπριακό έργο διεκδικεί τα εύσημα του να αποτελεί την πρώτη ύλη για κάποιες από τις πιο πρωτοποριακές και εξέχουσες παραστάσεις.

Ακολουθεί μια πρόχειρη καταγραφή, που γίνεται με αφορμή αυτό το αφιέρωμα, και δεν φιλοδοξεί να είναι εξαντλητική. Κατά τη δεκαετία του 2000 η παρουσία του κυπριακού έργου στις σκηνές παρουσιάζει ανάκαμψη με έργα των Άδωνι Φλωρίδη, Νέαρχου Ιωάννου, Γιάννη Αghσιλάου και Αντώνη Γεωργίου. Η δεκαετία του 2010 ξεκινά με την επανεμφάνιση του Γιώργου Νεοφύτου και, από το 2013 και έπειτα, μια μεγάλη ομάδα νέων συγγραφέων, που παρουσιάζονται με αφορμή τα καρποφόρα προγράμματα Play και Play On, κατακλύζουν τις κυπριακές σκηνές. Σ' αυτούς συγκαταλέγονται οι Χαράλαμπος Γιάννου, Κώστας Μαννούρης, Μελίνα Παπαγεωργίου, Δέσποινα Πυρκεττή, Ελένη Κοσμά και Κορίνα Κονταξάκη, Κυριάκος Σπαρτιάτης, Σοφοκλής Βέργου, Κωνσταντία Σωτηρίου, Γιώργος Τριλλίδης και Ευριπίδης Δίκαιος.

Μπορούμε δε να αναφερθούμε και σε δύο παράλληλα φαινόμενα. Το πρώτο είναι το επινοημένο θέατρο, στο πεδίο του οποίου η Λέα Μαλένη στην Πειραματική Σκηνή του ΘΟΚ και η Μαρία Κυριάκου με την ομάδα One/Off (αναφέρουμε ενδεικτικά τις παραγωγές «On/Off (Life Cuts)» και «Forget-me-not» αντίστοιχα) έδωσαν καίρια σκηνικά κείμενα. Το δεύτερο είναι οι τολμηρές ως προς το ιδεολογικό υπόβαθρο του εγχειρήματος μεταφράσεις έργων του ξένου δραματολογίου στην κυπριακή διάλεκτο, που αποτελούν και μεταφορές στην κυπριακή πραγματικότητα: σε αυτό το πεδίο εργάζεται συστηματικά ο σκηνοθέτης Ευριπίδης Δίκαιος, με ενδιαφέροντα αποτελέσματα, ενώ αξίζει

να θυμηθούμε την αντίστοιχη απόπειρα του Πάρι Ερωτοκρίτου, το 2008 ήδη, με τον «Εραστή» του Πίντερ.

Η πρωτοφανής πυκνότητα παραστάσεων κυπριακών έργων τα τελευταία χρόνια συνδέεται εν πολλοίς με τις νεότερες ομάδες και τους σκηνοθέτες και τις σκηνοθέτριές τους. Από την παλαιότερη γενιά, σκηνοθετούν νέα κυπριακά έργα οι Μόνικα Μελέκη, Μαρία Μανναρίδου-Καρσερά και Μηνάς Τίγκιλης και από τους νεότερους οι Μαγδαλένα Ζήρα, Σώτος Σταυράκης, Μαρίνα Βρόντη, Πάρις Ερωτοκρίτου, Λούκας Βαλέβσκι, Ευριπίδης Δίκαιος, Κορίνα Κονταξάκη, Λουκάς Ζήκος, ενώ ο Μάριος Κακουλλής σκηνοθετεί το «Ένα αλπούμ ιστορίες» του Αντώνη Γεωργίου, που διασκεύασαν για τη σκηνή ο Βαλεντίνος Κόκκινος και η Μαρίνα Βρόντη. Η τάση αυτή δεν δείχνει να μειώνεται, καθώς ανακοινώνονται συνεχώς καινούργιες παραγωγές κυπριακών έργων και διασκευών.

Κλείνοντας την ενδεικτική αυτή χαρτογράφηση, επισημαίνουμε κάποιους άξονες, οι οποίοι διέπουν την άνθηση που περιγράψαμε και σχετίζονται τόσο με την ποιότητα της δραματουργίας όσο και με την πληθώρα των παραγωγών. Αυτοί αφορούν τόσο πρακτικές παραμέτρους όσο και αισθητικές: την ειδική επιχορήγηση του ΘΟΚ για το ανέβασμα κυπριακών έργων, το πρόγραμμα Play, τις μικρές ομάδες και τους νέους σκηνοθέτες, την απο-ενοχοποιημένη, θα έλεγα, χρήση της κυπριακής διαλέκτου, πιο αληθινής («Τζεμαλιγιέ») και πιο σκηνικά αποτελεσματικής («Μπαμ!», «La belote») από ποτέ, την καινούργια θεματολογία και μορφή των έργων («Ο σκύλος που καπνίζει», «Νίτσα», «Ήμουν η Λυσιστράτη») και ενίοτε την καινούργια αισθητική πρόταση των παραστάσεων, που συχνά πραγματοποιούνται υπό δύσκολους οικονομικά όρους. Δεν είναι ακόμα καιρός, ούτε το σημείωμα αυτό επιτρέπει να αντληθούν στέρεα συμπεράσματα, αλλά είναι βέβαιο ότι ένας φρέσκος άνεμος, που έρχεται κυρίως από τη νεότερη γενιά συγγραφέων, καλλιτεχνών και θεατρικών σχημάτων της Κύπρου, πνέει ευχάριστα.

Αντην.Χ. Κωνσταντίνου
Θεατρολόγος

Η γυναικεία παρουσία σ' ένα θέατρο «σχεδόν» ντοκουμέντο

Αυτή την άνοιξη συναντήσαμε -σχεδόν παράλληλα- στη σκηνή ανεξάρτητων θεατρικών σχημάτων κείμενα Κύπριων συγγραφέων. Πρόκειται για νέους συγγραφείς, κάποιοι εκ των οποίων την τελευταία δεκαετία έχουν δείξει δείγματα αξιόλογης θεατρικής γραφής. Ως προς τη θεματολογία τους, επικεντρώνονται σε γεγονότα-σταθμούς της κυπριακής ιστορίας, θέτοντας άμεσα ή έμμεσα προβληματισμούς γύρω από τη σύγχρονη κυπριακή πραγματικότητα. Κάποια θεατρικά έργα χαρακτηρίζονται από εντοπιότητα, δίχως ωστόσο να είναι ηθογραφικά. Ιδιαίτερο ενδια-

φέρον έχει ο τρόπος επεξεργασίας της γλώσσας. Συνδυάζουν στη γλωσσική δομή τους την κυπριακή διάλεκτο με την κοινή νεοελληνική και την τουρκική γλώσσα. Ως προς τη μορφή, κοινό τους σημείο είναι ο αφηγηματικός λόγος γυναικείων προσώπων, είτε είναι μονόλογος, είτε αναπτύσσεται σαν μια αφηγηματική πολυφωνία.

Εστιάζω την προσοχή μου σε αυτό το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό, ότι κεντρικός φορέας αυτού του λόγου είναι το γυναικείο πρόσωπο. Η γυναίκα καταπιάνεται με την ιστορική μνήμη και παραθέτει αναμνήσεις, πραγματικά συμβάντα της

πρόσφατης ιστορίας της Κύπρου, μεταχειριζόμενη μία ρεαλιστική γλώσσα, άμεση, ωμή και ακραία σε λεξιλόγιο κάποιες φορές. Η ίδια δεν καταθέτει μία γραμμική εξιστόρηση των βιωμάτων της, αλλά ο λόγος της κατακεραματίζεται σε αποσπάσματα, το πρόσωπό της δικάζεται, παλεύει και συγκρούεται με τον εαυτό της, τα τραύματα και τις μνήμες της. Συνεπώς, διαπνέεται από μίαν εξομολογητική διάθεση, επιθυμώντας να αποκαλύψει στον σιωπηλό αποδέκτη του λόγου της, τον αναγνώστη, και δη τον θεατή, άγνωστες αλήθειες-ντοκουμέντα της κυπριακής ιστορίας και κοινωνίας.

Θα τολμήσω να ονομάσω αυτό το συγγραφικό αποτέλεσμα ένα θέατρο «σχεδόν» ντοκουμέντο, όσον αφορά τη δραματουργία. «Σχεδόν» ντοκουμέντο, γιατί χρησιμοποιείται στη διαδικασία οικοδόμησης δραματουργίας το ντοκουμέντο, το αρχαικό αυθεντικό υλικό, το οποίο υποβάλλεται σε επεξεργασία, δίχως να εκτοπίζεται το μυθολογικό υλικό του συγγραφέα.

Τέλος, θα ήθελα να ομολογήσω πως αυτή η ευτυχής συγκυρία, να παρασταθούν κυπριακά θεατρικά έργα, δείχνει πως η εγχώρια δραματουργία στηρίζεται από το καλλιτεχνικό δυναμικό της,

γεγονός που της δίνει νέα ώθηση για να εξελιχθεί. Συμπεραίνεται η ύπαρξη μίας συγγραφικής τάσης που τολμάει να πειραματιστεί, ξεπερνώντας την κλασική δραματική φόρμα και εισάγοντας νέες, σύγχρονες μορφές και νέα δραματουργικά ύφη στο πεδίο της. Δηλώνεται, έτσι, μία περισσότερο συνειδητή προσπάθεια αναζήτησης κυπριακής θεατρικής ταυτότητας, η οποία τείνει -επιτυχώς- να μην είναι αποσυνδεδεμένη από τις σύγχρονες παγκόσμιες δραματουργικές τάσεις.

Κική Αργυρού
Θεατρολόγος

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Τενεσί Ουίλιαμς Γλυκό πουλί της νιότης από τον ΘΟΚ

Θεατροκρισία // Κανένας εξωτερικός φορμαλισμός ευρηματικών σκηνικών ιδεών δεν μπορεί να θυσιάζει την ουσία της εμβάθυνσης, που στο «γλυκό πουλί της νιότης» του Τενεσί Ουίλιαμς απηχεί το άλγος του αδυσώπητου χρόνου

ΧΡΥΣΟΘΕΜΙΣ ΧΑΤΖΗΠΑΝΑΓΗ

εν είμαι βέβαιη αν το πέταγμα του «Γλυκού πουλιού της νιότης» από τον ΘΟΚ έφτασε στο απαιτούμενο ύψος, ούτως ώστε να ισορροπήσει στην πτήση της ανανέωσης ή κατ' άλλους της «αναπαλαίωσης» του απαιτητικού αυτού έργου του παγκόσμιου κλασικού ρεπερτορίου. Το θέμα όμως, θα προέβαλλε ευλόγως ο αντίλογος, είναι να δοκιμάζεις τα φτερά σου και «εδώ που έφθασες, λίγο δεν είναι», καθώς παρηγορεί ο Καβάφης· όταν μάλιστα η αναμέτρηση δεν είναι μόνο με ένα από τα πολυσύνθετα έργα, τα αντιπροσωπευτικότερα της ζωής και της εποχής του Τενεσί Ουίλιαμς, αλλά και με εμβληματικές σκηνοθεσίες του από τον Καζάν μέχρι τον Κουν και έως πιο πρόσφατα την Elliott. Να αναπερνάει λοιπόν την ελπίδα ότι και εδώ κάτι σοβαρό επιχειρείται περί τα θεατρικά μας πράγματα είναι το ένα. Το άλλο όμως είναι να έχεις επίγνωση του δύσκολου χειριστήματός σου σε συνάρτηση με τις προσδοκίες ενός επαρκούς, υποψιασμένου κοινού, όχι καχύποπτα προσκολλημένου σε συγκρίσεις και αποτιμήσεις «άπαστων πουλιών», αλλά δεκτικού σε πειστικές αποτυπώσεις ποιοτικών αισθητικών προσεγγίσεων· ενός τουτέστιν θεατρόφιλου κοινού αξιώσεων, που να καταξιώνει σκηνικά «τα δύσκολα και τ' ανεκτίμητα Εύγε», αν επικαλεστούμε και πάλι όρους Καβαφικούς.

Τι δέον γενέσθαι, επομένως, στη σκηνοθεσία ενός εν προκειμένω πολυεπίδου δομικά και χαρακτηριστικά τραγικού δράματος ή μιας πληθωρικής μελοδραματικής τραγωδίας; Ο σκηνοθέτης να συνειδητοποιήσει πρωτίτως ότι δεν είναι προπονητής στιλιζαρισμένων ή απομιμητικών ασκήσεων πεπατημένου εδάφους, αλλά δάσκαλος, που να μπορεί να εμπνεύσει όχι αυτή καθ' εαυτή την πτήση, αλλά την ανακάλυψή της, κατά το παράδειγμα του γλάρου Ιωάνθαν, του επιδέξιου «στην ακροβατική στροφή, την αργή περιστροφή, την ανάποδη στροφή, το στροβίλισμα, την ανατροπή». Στην αλληγορική και όχι πηλολογική παραλληλία «το γλυκό πουλί της νιότης», θα μπορούσε να τραγουδήσει το κύκνειο άσμα του με πιο αυθεντικούς σκοπούς και πιο αληθινούς τόνους, αν οι δύο πρωταγωνιστές του πρώτου μέρους μαθήτευαν δεισδυτικότερα στην πολυπλοκότητα των χαρακτήρων, εμβαθύνοντας στις αντιφατικές αντιδράσεις του ψυχισμού τους, τους διαφορετικούς στόχους, αλλά και τους κοινούς τόπους της έκφρασης ή της απόκριψης των συναισθημάτων τους. Εφόσον ο κάθε ρόλος και δη ο επί του προσκηνίου διαλεκτικά διαδραστικός μεταξύ δύο προσώπων δεν θηρεύει το εξωτερικό περίβλημα της ένδυσης παρά επιβάλ-

Ο Τενεσί Ουίλιαμς

λει την εσωτερικότητα της υπόδυσής του, ήτοι την ανεπιτήδευτη ζωντανή του ενσάρκωση. Τόσο με ηλικιακά και φυσιογνωμικά όσο προπάντων με ψυχολογικά κριτήρια όχι ταύτισης, αλλά μιας δύναμης ηθοπλαστικής ικανότητας η διανομή των ρόλων ήταν η εμπρέπουσα και ο διασημότερος Αμερικανός θεατρικός συγγραφέας, αν ζούσε και έβλεπε την παράσταση, θα έδειχνε, θεωρώ, λιγότερη δυσπιστία, απ' ό,τι απέναντι στη Μελίνα Μερκούρη, που, χωρίς να τη δει βέβαια, την έκρινε, όταν τη συνάντησε στη Νέα Υόρκη, πολύ νέα, για να παίξει την Αλεξάνδρα ντελ Λάγκο.

Δικαιωματική οικειοποίηση της κρίσης από τον θεατή

Όσο, εντούτοις, κι αν η πατρότητα του έργου ανήκει στον συγγραφέα, την κρίση της παράστασής του οικειοποιείται δικαιοδικά ο θεατής, που φιλτράρει τους κραδασμούς, τις θεαματικές ή αθέατες όψεις και τα μηνύματά της. Καταγράφει λοιπόν τον ευρηματικό αιφνιδιασμό της πρώτης σκηνικής εικόνας, που τον προϊδεάζει στην υπόθεση του έργου με την άφιξη της παρηκμασμένης ντίβας και του νεαρού εραστή της σε ένα επαρχιακό ξενοδοχείο του αμερικανικού Νότου. Εκεί όπου θα συνεχίσουν να υποκαθιστούν τα ανεκπλήρωτα όνειρα και τη φευγαλέα τους νιότη μέσα σε αυτοκαταστροφικές αυταπάτες, ασύμβατες με τη χρονικότητα της μνήμης, την ανεπίστροφη φυγή του χρόνου και την πεζή πραγματικότητα της ζωής. Αυτά τα παλληροϊκά κύματα μιας υπαρξιακής ουτοπικής διαίωξης στο πρόσωπο της Πρίγκιπισσας Κοσμονόπολης και μιας αδιάστακτης ευκαιριακής αναζήτησης στο συμβολικό όνομα του Τσαμς Γουέιν στη δραματική τους διάσταση με την εφήμερη ματαιότητα και τη σκληρότητα ενός ωμού κυνισμού είναι που αναδεικνύουν την τραγικότητα των ηρώων. Αυτήν που είδαμε να χάνεται ή μόλις να επιπλέει μέσα στην πλημμυρίδα των εντυπωσιακών οπικών μεγεθύνσεων και τις «trend» βιντεοπροβολές εξωτερικών φωτεινών τοπίων σε αντίθεση με τον ξενοδοχειακό μισοσκοτεινό χώρο, όπου δέσποζε το διπλό κρεβάτι και ο καθρέφτης, τους αντανάκλαστικούς συμβολισμούς των οποίων μπορούμε να εικάσουμε. Όπως μπορούμε να υποπτευθούμε και την ένθεν και ένθεν «λειτουργικότητα» των ηθοποιών-«βιντεοσκοπών», που μου θύμισαν την άλλοτε μοδάτη παρακολούθηση του ηθοποιού-θεατή, καθισμένου στην πτυσσόμενη πάνινη καρέκλα. Όπως και η μινιατούρα-παιγίδι της αμερικανικής λιμουζίνας μου θύμισε το χάρτινο καραβάκι στη «Λωξάντρα».

Δεν είμαστε ενάντια σε καμιά νέα θεατρική τάση, φτάνει με μέτρο να προεκτείνει, «κατά το εικόν και το αναγκαίον», τα συμφραζόμενα, υποστηρίζοντας, κυρίως, ένα αδύναμο κείμενο, σε αντίθεση με ένα δυνατό θεατρικό λόγο, που

χρειάζεται όσο το δυνατό λιγότερα τέτοιου είδους δεκανίκια. Τη δύναμη του λόγου και την υποβλητική θεατρική εικόνα ασ μην την υποσκάπτει και στο θεατρικό σανίδι η υπερβολική εικονική πραγματικότητα του συρμού, που αντί να ενισχύει, αποπροσανατολίζει ενίοτε την επικέντρωση της προσοχής. Φτάνει που ένα οιονεί γκροτέσκο-παραφορτωμένο «γλυκό πουλί της νιότης» κουβαλούσε στις φτερούγες του ψευδαισθησιογόνες ουσίες, αγορασμένους και απαιτημένους έρωτες, συζυγίες απιστίας, βία, μισαλλόδοξο ρατσισμό, εξουσιολαγνία, πολιτική διαφθορά, αφροδίσα, υστερεκτομές, πατριαρχικούς δεσποτισμούς και εξανιστικούς ευνοουχισμούς, όλα κάτω από την προκλητική καταγγελία της θεατρικής γραφίδας του Ουίλιαμς στο St Cloud (Αγία Νεφέλη): συνεκδοχική, προφανώς, τοπωνυμία της Αμερικής και αλληγορικός αφορισμός της εξανέμησης του νεφελώδους αμερικανικού ονείρου στα τέλη της δεκαετίας του '50, όπως προσωποποιείται στους κεντρικούς ήρωες ή τους περιθωριακούς αντιήρωες του έργου. Μπροστά σε έναν τέτοιο καταγισμό ζοφερής πραγματικότητας φωτεινό ίσως κοντράστ η οπτική εξεικόνιση; Ευτυχώς, όμως, που στο «Παλάτι του τέλους» την αριστοτεχνική ερμηνευτική απόδοση της Στέλλας Φυρογένη δεν μου αποκέντρωσαν οι μεγεθυντικοί φακοί και οι «νηκρές» εικόνες.

Το δεύτερο αυτοτελές μέρος, που προεκτείνει, ωστόσο, την ανέλιξη και την κορύφωση του πρώτου, παρά την πολυπροσωπία της σκηνικής του τοιοχογραφίας εστιάζει στον έντονο διάλογο μεταξύ πατέρα και κόρης, του Μπος Φίνλεϋ και της Χέβενλυ με τους φερώνυμους και πάλι συμβολισμούς του «Κυρίου» επί της ζωής της θυγατέρας του «Ουρανιας». Το σκηνογραφικό σημαίνον του υπερυψωμένου βατήρα παραπέμπει στα σημανόμενα των δρώμενων μια Κυριακή του Πάσχα: από το μαρτύριο της σταύρωσης και την οδύνη της θυματοποίησης στην εξιλέωση της εξαύλωσης. Τους αντίστοιχους ρόλους υπερασπίστηκαν με βιοματική δραματικότητα ο Ντίνος Λύρας και η Νιόβη Χαραλάμπους, όπως και η Ιωάννα Σιαφκάλλη τη θεία Νόννη, που η ενσάρκωση του ρόλου της ανακαλεί τη συμβουλευτική τροφή ή τον συναινετικό χορό της αρχαίας τραγωδίας.

Τέλος, στη σκηνοθετική δουλειά της Άντζελας Μπρούσκοου επισημαίνονται ενδιαφέροντα στοιχεία παραστασιολογίας σε μια σύζευξη κλασικού και νεωτερικού, υφολογικών στερεοτύπων και μοντερνιστικών τάσεων. Κανένας, ωστόσο, εξωτερικός φορμαλισμός ευρηματικών σκηνικών ιδεών δεν μπορεί να θυσιάζει την ουσία της εμβάθυνσης, που στο «γλυκό πουλί της νιότης» του Τενεσί Ουίλιαμς απηχεί το άλγος του αδυσώπητου χρόνου, τη σπαρακτικότητα της μοναξιάς και τη χαμένη αθωότητα του αλλοτινού αλλά και του σημερινού ανθρώπου.

www.simerini.com.cy

«Πολύς καυγός για μια ομελέτα»

Ιστορίες αλλιώς // 'What a fuss about an omelette!' Ο Βολταίρος, για την ελευθερία του λόγου

ΤΙΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

«Μπορεί να διαφωνώ με ό,τι λες, αλλά θα υπερασπιστώ μέχρι θανάτου το δικαίωμά σου να το λες». Η διακήρυξη αυτή, του αναφαίρετου δικαιώματος της ελευθερίας του λόγου και της γνώμης που αυτός εκφέρει, αποδιδόμενη στον Βολταίρο, συνιστά ακρογωνιαίο λίθο των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της ελευθερίας του λόγου, πρωτίστως ανάμεσά τους, που μας κληροδότησε ο Διαφωτισμός, η λάμψη του ανθρώπινου πνεύματος, του λόγου, της γνώσης και της ελευθερίας που καταύγασε τη Δυτική ιστορία τον 18ο αιώνα. Βεβαίως, ο μεγάλος Βολταίρος δεν είχε πει ακριβώς αυτό. Η αντίδρασή του στο κάψιμο του βιβλίου του Γάλλου φιλοσόφου Helvetius, 'De l'esprit' ['Περί του Πνεύματος'], που εκδόθηκε το 1758, ήταν: «Πολύς καυγός για μια ομελέτα. Πόσο απαίσιο να κυνηγάς έναν άνθρωπο για ένα ασήμαντο θέμα σαν αυτό! Μπορεί να διαφωνώ με ό,τι λες, αλλά θα υπερασπιστώ μέχρι θανάτου το δικαίωμά σου να το λες».

Το βιβλίο του φιλοσόφου υπεράσπιζε τη φιλοσοφική θέση ότι τα ανθρώπινα κίνητρα πίσω από την πράξη πηγάζουν από τις αισθήσεις: μια πράξη ή σειρά πράξεων επιλέγεται κι αποφασίζεται εξαιτίας της πηδονής ή του πόνου που αναμένεται να προκαλέσει (μια ιδέα, που αν ρωτάτε έναν φιλόσοφο όπως τον φίλο σας στο φβ, πάει πίσω στο 'Περί Ζώων Κινήσεως', του Αριστοτέλη). Το βιβλίο του Helvetius, κίνησε αμέσως το ενδιαφέρον, αλλά και την οργή της Εκκλησίας, του γιου του Γάλλου βασιλέως Louis XV και έφερε το Γαλλικό Κοινοβούλιο να αποφασίζει τη δημόσια πυρά του. Είδαν οι πολέμοί του σε αυτό μιαν αμφισβήτηση της θηικής και της θρησκείας, κι η Εκκλησία ιδιαίτερα καταδίκασε τις αρετικές και αθεϊστικές ιδέες του, κρίνοντάς το τόσο άθες, ώστε να πείσει το Γαλλικό Κοινοβούλιο για την καταδίκη του σε δημόσια πυρά.

Η αντίδραση τόσο φόβισε τον Helvetius (θυμήθηκε προφανώς ότι οι πυρές της Εκκλησίας δεν έκαigan μόνο βιβλία, αλλά και τους συγγραφείς τους, ώστε, ασχετάς οποιονδήποτε Βολταίρων, έγραψε αμέσως τρεις ανακλήσεις των δογμάτων του βιβλίου. Η κότα σκέφθηκε πώς να σώσει πρώτα από κει που βγαίνουν τα αυγά της, παρά το δικαίωμα στις ομελέτες κάθε είδους. Παρά ταύτα, ο δήμιος των Παρισίων έκαμε ό,τι ζήτησε η ορθοδοξία της εποχής κι έκαψε το βιβλίο, ενώ ο Helvetius έκατσε στα αυγά του και ξέχασε κάθε δικαίωμα στην ομελέτα. Ωστόσο, το κάψιμο του βιβλίου είχε και συνέπειες στην αντιμετώπιση της Εγκυκλοπαίδειας του Diderot, αφού οι ιδέες των Εγκυκλοπαιδιστών, οι ιδέες του Διαφωτισμού, εξήσαν τους φόβους του εκκλησιαστικού κατεστημένου κι επέφεραν μια αντιδραστική στάση της

Εκκλησίας που πολέμησε τη διάδοση «αθεϊστικών» και όλων αυτών των συγχρόνων ιδεών που αντιπροσώπευε το κίνημα του Διαφωτισμού. Το κάψιμο του 'De l'esprit', το 1758 θυμίζουμε, κατέστη έτσι σύμβολο του εκκλησιαστικού αυταρχισμού, αλλά στην πραγματικότητα έκανε για το βιβλίο ό,τι η καλύτερη διαφήμιση δεν θα μπορούσε να είχε κάμει.

De l'esprit' des omelettes

Ο ίδιος ο Βολταίρος, η φράση του οποίου έκρυβε και τη χαμηλή του ιδέα για την έλλειψη πρωτοτυπίας του βιβλίου (ο Grimm πιστεύει ότι όλες οι ιδέες ήταν παρμένες από τον Diderot), ξέχασε κάθε αντίθεσή του προς τον Helvetius, και κινητοποιήθηκε υπέρ του, ενώ η Madame du Deffand έκρινε ότι το βιβλίο ξεσήκωσε τόσο θύελλα, επειδή ο συγγραφέας του είχε δημόσια ό,τι πολλοί πίστευαν ιδιωτικά και σιωπηρά, πιο φοβισμένα στο κοτέτι τους. Η Madame de Graffigny με τη σειρά της καμάρωνε ότι όλες οι υψηλές ιδέες του βιβλίου είχαν γεννηθεί από συζητήσεις στα σαλόνια της. Το βιβλίο μεταφράστηκε σε πολλές ευρωπαϊκές γλώσσες και το 'De l'esprit' έγινε όχι μόνο η εκδοτική επιτυχία της εποχής, αλλά ένα από τα πιο γνωστά βιβλία της ιστορίας, αγαπημένο εντύπωμα των φοιτητών μου στο Κολέγιο.

Κι όσο για την περίφημη παρέμβαση του Βολταίρου και τα σπασμένα ωά του (γιατί αλλιώς, ως γνωστόν, δεν γίνεται ομελέτα), αυτά έγιναν γνωστά από το έργο του S. G. Tallentyre's 'The Friends of Voltaire', (1907) κι η δόλωση σχολιό του παρατέθηκε από τον Tallentyre ως εξής: «Ό,τι το βιβλίο δεν έκανε για τον εαυτό του, ή για τον συγγραφέα του, το έκανε η καταδίκη του. Το 'De l'esprit' έγινε ένα από τα πιο διάσημα βιβλία του αιώνα. Οι άνθρωποι που το κατεφρόνησαν, και δεν συμπαθούσαν ιδιαίτερα τον Helvetius, προσέτρεξαν τώρα γύρω του. Ο Βολταίρος του συγκώρησε όλες τις επιθέσεις και κακίες, εκούσιες κι ακούσιες: 'Πόση φασαρία για μια ομελέτα' ήταν το επιφώνημά του, όταν άκουσε για το κάψιμο. 'Πόσο απαίσιο να κυνηγάς έναν άνθρωπο για ένα ασήμαντο θέμα σαν αυτό! Μπορεί να διαφωνώ με ό,τι λες, αλλά θα υπερασπιστώ μέχρι θανάτου το δικαίωμά σου να το λες'».

Η ρήση του Βολταίρου επανήλθε με μεγάλη ζέση στο προσκήνιο, με αφορμή το βιβλίο του Σάλμαν Ρούοντι, «Satanic Verses», όταν 1000 μουσουλμάνοι διαδήλωσαν στις 14 Ιανουαρίου του 1989, στη βρετανική πόλη του Μπράντφορντ, καίγοντας δημόσια το βιβλίο, ενώ βέβαια, επί της κεφαλής του συγγραφέως επεκρέματο η φάτουα, η καταδίκη σε θάνατο που του είχεν εξαπολύσει ο Αγιατολάχ Χομεϊνί. Και μην πάτε και πολύ μακριά, πόσοι χριστιανοί πιστεύουν ακόμη, ανάμεσά σας, ότι το πτώμα του Καζαντζάκη είναι τουμπανιασμένο και δεν λιώνει, μετά τον αφορισμό του από την Εκκλησία για τον «Τελευταίο Πειρασμό»; Οι πειρασμοί για αυταρχικές φάτουα δεν φαίνεται να έχουν, ωστόσο, τέλος.

ART AERI LTD

Τηλέμαχος Κάνθος

Ο Τηλέμαχος Κάνθος γεννήθηκε το 1910 και πέθανε το 1993. Έχει καθιερωθεί ως ένας από τους ζωγράφους της κυπριακής φύσης και της κυπριακής ζωής. Γεννήθηκε και μεγάλωσε σε μια καλλιτεχνική οικογένεια του χωριού Άλωνας της Πιτσιλιάς. Φοίτησε στο δημοτικό σχολείο Άλωνας και μετά στο Γυμνάσιο Αμμοχώστου. Το 1929 πήγε για σπουδές ζωγραφικής στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, που τότε αποτελούσε μέρος του Πολυτεχνείου Αθηνών. Φοίτησε στην τάξη ζωγραφικής του Σπύρου Βικάτου, του Δημήτρη Μπισκίνη και του Ουμβέρτου Αργυρού και αργότερα στην τάξη χαρακτικής του Γιάννη Κεφαλληνού. Από το 1951 ως το 1969 υπηρέτησε ως καθηγητής τέχνης στο Παγκύπριο Γυμνάσιο στη Λευκωσία. Το 1964 ίδρυσε μαζί με άλλους το Επιμελητήριο Καλών Τεχνών Ε.ΚΑ.ΤΕ. Ο Κάνθος άφησε ένα μεγάλο αριθμό από ελαιογραφίες, σχέδια, ακουαρέλες αλλά και χαρακτικά. Στη δεκαετία του 1940-50 έκανε μια εξαιρετική σειρά σχεδίων από το Γυναικοπάζαρο της Λευκωσίας, πάνω στα οποία βασίστηκε αργότερα η σειρά των ελαιογραφιών του με τίτλο «Γυναικοπάζαρο», που φιλοτέχνησε σε διάφορα στάδια της ζωής του. Στην πολύ δημιουργική περίοδο της σταδιοδρομίας του από το 1950 μέχρι το 1974, έδωσε απίθανες χρωματικά δημιουργίες με δυνατές σχηματικές γραμμές και βαθμιδών αφαιρετική προσέγγιση. Μια άλλη ομάδα ελαιογραφιών, οι «Παραλλαγές από μιαν αυλή» του 1978, έχουν πιο ήπια παστελ χρώματα. Ακολουθεί η πιο δημιουργική του περίοδος μέχρι το θάνατό του στις 18 Νοεμβρίου του 1993, στην οποία δίνει πολύ δυνατά έργα. Οι ξυλογραφίες του Κάνθου αποτελούν σημαντικότατο μέρος της καλλιτεχνικής του δημιουργίας και ιδιαίτερα η σειρά που ακολούθησε την τουρκική εισβολή του 1974, γνωστή ως «Σκληροί Χρόνοι», η οποία βραβεύτηκε στη δέκατη πέμπτη Μπιενάλε της Αλεξάνδρειας, το 1984. Με την υδατογραφία ο Κάνθος ασχολήθηκε από τα φοιτητικά του χρόνια μέχρι το τέλος της ζωής του και έδωσε έργα εξαιρετικής ποιότητας και δεξιοτεχνίας. Το σπουδαίο και υψηλής ποιότητας έργο που άφησε καθιέρωσε τον Τηλέμαχο Κάνθο ως έναν από τους «πατέρες» της σύγχρονης κυπριακής τέχνης. Η ζωγραφική του χαρακτηρίζεται από σταθερές, δυναμικές γραμμές και ανεπανάλητους κραδασμούς χρωμάτων. Υπάρχει μια εσωτερικότητα, ιδιαίτερα στα φίνα και πολύ ευαίσθητα σχέδια. Έργα του Τηλέμαχου Κάνθου υπάρχουν σε πολλές κρατικές και ιδιωτικές συλλογές στην Κύπρο, αλλά και σε άλλες χώρες, όπως η Ελλάδα, η Αυστρία, η Γερμανία και η Αγγλία, και έχουν εκτεθεί τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό. Μερικά από τα έργα του είναι εμπνευσμένα και ζωγραφισμένα επί τόπου στις διάφορες χώρες, στις οποίες ο Κάνθος ταξίδεψε.

Για περισσότερες πληροφορίες
αποταθείτε στο www.artaeri.com.
Μακαρίον 71, Λ/σία

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Του έπους το κινηματογραφικό ανάγνωσμα..

Παρουσίαση // Από τις απαρχές του κινηματογράφου μέχρι τις μέρες μας, τα στούντιο δεν διστάζουν να «ποντάρουν» στις επικές παραγωγές, οι οποίες ανασυνθέτουν ολόκληρες εποχές επί της οθόνης. Ιδού μερικές από αυτές

The Gladiator

1960. Ο «Σπάρτακος», το επικό αριστούργημα του Στάνλεϊ Κιούμπρικ, κυκλοφορεί στις κινηματογραφικές αίθουσες. Όταν ο ημίγυμνος Κερκ Ντάγκλας φωνάζει στη ρωμαϊκή αρένα: «Είμαι ο Σπάρτακος!», τα σπαθιά μπαίνουν στις θήκες και οι κάμερες σταματούν να γυρίζουν epic-movies ρωμαϊκής κοπής. Και αυτό γιατί κανείς δεν τολμά να αναμετρηθεί με την απόλυτη ταινία του είδους. Σαραντά χρόνια μετά, ο άνθρωπος που δημιούργησε το διασημικό έπος «Blade runner», τολμά να... μονομαχήσει με το τέρας. Ο Ρίντλεϊ Σκοτ, όταν ξεκινούσε το «Gladiator», ήξερε ότι είχε στη ζώνη του δύο όπλα: Τις απίστευτες ικανότητες του C.G.I. και το ταλέντο του Ράσελ Κρόου. Και τα δύο τον δικαίωσαν. Το μεν πρώτο μάς έδωσε, ανάμεσα σε στρατιές κομπάρσων, απίστευτα για την εποχή, εφέ. Ο δε δεύτερος, ως Ρωμαίος στρατηγός Μάξιμος, μας κάνει να τον θυμόμαστε κάθε φορά που επισκεπτόμαστε το Κολοσσαίο. Ίσως το γεγονός ότι η ιστορία είναι εμπνευσμένη σε αληθινά γεγονότα, ενώ το κοινό διψούσε για περιπέτεια τύπου ξίφος και σανδάλι, να βοήθησαν. Όπως βοήθησαν οι ερμηνείες του Χοακίν Φοϊνίξ στον ρόλο του ραδιούργου Κορμόδιου και του Ρίτσαρντ Χάρρις σε εκείνο του τραγικού, χαρισματικού αυτοκράτορα. Για την ιστορία, αναφέρουμε ότι ο Μονομάχος κέρδισε πέντε Όσκαρ, ένα περισσότερο από την ταινία του Κιούμπρικ.

Ben Hur

Μισό αιώνα πριν, η MGM πόνταρε όλα της τα λεφτά στη ρουλέτα του box office πάνω στο όνομα Μπεν Χουρ. Ήταν απλά μαθηματικά: 8.000 κομπάρσοι + 73 τετραγωνικά χιλιόμετρα στούντιο + φιλμ 65 χιλιοστών + 300 σκηνικές κατασκευές + 15 εκατομμύρια budget = 11 Όσκαρ + 75 εκατομμύρια έσοδα. Και το πιο σημαντικό; Η κινηματογραφική διασκευή του Γουίλιαμ Γουάιλερ (από το ομώνυμο βιβλίο του Λιου Γουάιλας) παραμένει μέχρι σήμερα η απόλυτη επική ταινία. Χαρακτηριστική είναι η ατάκα καθηγητή μου, όταν επιχειρούσα να δημιουργήσω μιαν ιδιαίτερα φιλόδοξη ταινία μικρού μήκους: «Εσύ θέλεις από τώρα να γυρίσεις τον “Μπεν Χουρ”!». Βέβαια, και να ήθελα, κάτι τέτοιο θα ήταν αδύνατο. Και δεν μιλώ μόνο για το οικονομικό-τεχνικό μέρος. Οι πλανήτες του σινεμά βρίσκονται σε συζυγία μια φορά κάθε 50 χρόνια και το ιδανικό ωροσκόπιο του Τσάρλτον Τστον έγραφε τότε: «Οι κόποι σας για τον “Μπεν Χουρ” θα επιβραβευτούν με ένα Όσκαρ, ενώ ολόκληρες γενιές θα σας μνημονεύουν». Μπορεί ο πολύς Μάικλ Μουρ να αποπειράθηκε να τον γκρεμίσει από το βήθρο του, γελοιοποιώντας τον στο «Bowling for Columbine», αλλά εμείς θα τον θυμόμαστε για πάντα σε εκείνη τη μοναδική σκηνή με τις αμαξοδρομίες (που έφερε τούμπα ένα πλήθος από κασκαντέρ).

Doctor Zhivago (1965)

Το κλασικό φιλμ του Ντέιβιντ Λιν (που είναι βασισμένο στο βραβευμένο μυθιστόρημα του Μπόρις Πάστερνικ) διαδραματίζεται σε μια ταραγμένη εποχή πολέμου, ελπίδας, απελπισίας και κοσμοϊστορικών πολιτικών ανακατατάξεων. Ένα γαϊτανάκι εγωκεντρικών και σκληρών χαρακτήρων περιστρέφονται γύρω από τη βασανισμένη πορεία του πρωταγωνιστή: ο στρατηγός Στέλινοβ (Τομ Κόρντνι), ο μπολσεβίκος διοικητής Κομαρόβσκι (Ροντ Στάιγκερ), ο πρώην εραστής της Λάρα και ο ετεροθαλής αδερφός του Ζιβάγκο, Γιεβγκραφ (ο επιβλητικός Αλεξ Γκίνες). Στο επίκεντρο όλων, ένας απαγορευμένος έρωτας μεταξύ του καλού γιατρού-ποιητή Ζιβάγκο (ο Ομάρ Σαρίφ στον ρόλο που τον καθιέρωσε) και της πανέμορφης Τζούλι Κρίστι. Οι δύο τους θα χωριστούν, αλλά θα καταφέρουν να διατηρήσουν το πάθος τους άσβεστο, παρά τους συζύγους τους και διαμέσου μιας επανάστασης και ενός παγκοσμίου πολέμου. Η κορύφωση του καταραμένου αυτού έρωτα αποτελεί μια από τις δραματικότερες στιγμές του κινηματογράφου. Παραμένοντας πιστός στο απαγορευμένο για χρόνια στη Ρωσία-μυθιστόρημα του Πάστερνικ, ο κινηματογραφικός «Δόκτωρ Ζιβάγκο» είχε μια τεράστια εμπορική επιτυχία, ενώ επηρέασε ακόμα και τη μόδα της εποχής του. Όλες οι ταινίες του σκηνοθέτη Ντέιβιντ Λιν μαζί δεν ξεπερνούν τις εισπράξεις του «Ζιβάγκο», συμπεριλαμβανομένων των «Lawrence of Arabia» και «The Bridge on the River Kwai»! Η δε μουσική του Μορίς Ζαρ είναι από τις πιο αναγνωρίσιμες μελωδίες που έχουν γραφτεί ποτέ για τη μεγάλη οθόνη. Τα πέντε όσκαρ που κέρδισε μοιάζουν λίγα γι' αυτό το ανεπανάληπτο αριστούργημα.

The Patriot (2000)

Ο Ρόλαντ Έμερικ, σκηνοθέτης των «Stargate», «Μέρα ανεξαρτησίας» και «Γκοτζίλα», δεν θα μπορούσε να μας προσφέρει κάτι περισσότερο από μια προπαγανδιστική ταινία δράσης. Σε αυτήν εδώ την ταινία οι κακοί είναι οι Άγγλοι και οι καλοί είναι οι Αμερικανοί, τελεία και παύλα. Δεν θα μάθετε τίποτα περισσότερο για την αμερικανική επανάσταση, ούτε θα διεισδύσετε στα παρασκήνια της ιστορικής εκείνης περιόδου. Οι πραγματικοί πρωταγωνιστές Τζορτζ Ουάσινγκτον και Βασιλιάς Γεώργιος λάμπουν διά της απουσίας τους. Έτσι θα θαυμάσετε απλώς τη γενναιότητα του Μελ Γκίμπσον στον ρόλο του επαναστάτη Μπέντζαμιν Μάρτιν. Την ίδια στιγμή, θα έχετε την ευκαιρία να είστε μάρτυρες στο πεδίο των μαχών, όπου οι σκηνές με τους κανονιοβολισμούς και τις συγκρούσεις σώμα με σώμα είναι πραγματικά εντυπωσιακές. Όχι τυχαία, στο σενάριο βρίσκεται ο Ρόμπερτ Ροντάτ, ο ίδιος άνθρωπος που ήταν πίσω από το «Saving Private Ryan». Μπορεί «Ο πατριώτης» να μην έχει το ίδιο ειδικό βάρος, αλλά κερδίζει λόγω της παρουσίας του πρόωρα χαμένου Χιθ Λέτζερ στον ρόλο του ιδεαλιστή γιου του Μάρτιν.

The good, the bad and the ugly (1966)

Μετά από... αρκετές «Χούφτες δολάρια», ο Σέρτζιο Λεόνε επέστρεψε για το αριστουργηματικό κλείσιμο της μοναδικής τριλογίας του με το alter-ego του, Κλιντ Ισγουντ, όπως πάντα πίσω από το πιστόλι. Το έπος, με φόντο τον αμερικανικό εμφύλιο, συναντά εκείνο το εμβληματικό σφύριγμα του Ένιο Μορικόνη και το σπαγγέτι γουέστερν αποκτά την απόλυτη του έκφραση. Στην εποχή του, αυτό το είδος δεν το έπαιρνε κανείς στα σοβαρά, αλλά στη συνέχεια πήρε διαστάσεις ποπ υστερίας. Αρκεί να πούμε ότι αυτή είναι η αγαπημένη ταινία όλων των εποχών του Κουέντιν Ταρντίνο, ενώ η σκηνή της αναμέτρησης, με το τρίο μέσα στο τεράστιο κοιμητήριο, φιγουράρει σε κάθε ανθολογία του παγκόσμιου σινεμά. Και αυτά δεν είναι καθόλου τυχαία. Ανάμεσα στις ευρεσιτεχνίες του Λεόνε είναι η δημιουργική αξιοποίηση των περιορισμών του κινηματογραφικού κάδρου και η μοναδική, σαν μια σειρά από πυροβολισμούς, ακουλουθία από κοντινά πλάνα. Ναι, αυτά τα πιστόλια δεν θα σιγήσουν ποτέ, όσο υπάρχει κινηματογράφος.

www.simerini.com.cy

Βιβλιονηλασίες // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Ειδώλια

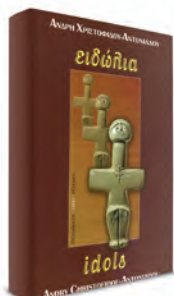
'Ανδρη Χριστοφίδου - Αντωνιάδου

Η δίγλωσση ποιητική συλλογή της Ανδρης Χριστοφίδου-Αντωνιάδου, που κυκλοφόρησε περί το τέλος της περσινής χρονιάς και που εμπλουτίζει την ποιητική της συγχομιδή, περιλαμβάνει 21 ποιήματα σε αγγλική μετάφραση από τους Ηλία και Στέφανο Αντωνιάδου.

Αρχίζοντας από την αντιβολή του πρωτότυπου ποιητικού κειμένου και του μεταφράσματος, θα επισήμανα ότι απλώς την επαρκή δεξιότητα των μεταφραστών στην εύστοχη μεταφορά του λεξιλογικού και συμφραστικού νοήματος των στίχων, αλλά και στο ποιητικό αισθητήριο της έρρυθμης αισθητικής απόδοσης των ποιημάτων μέσα από τα σημειώματα και τα σημαίνοντα των ανισόστιχων ανομοιοκατάλλητων στροφών τους. Ενίοτε, μάλιστα, η αγγλική εκδοχή αναδεικνύει, πέραν της εννοιολογικής εναρμόνισης με το ελληνικό συγκείμενο, τον ομοιοτέλετο ειρμό μιας εύρεσης ακουστικής ποιητικότητας. Αντιπαραβάλλουμε ενδεικτικά το δίγλωσσο παράθεμα της δεύτερης και τέταρτης στροφής του ποιήματος «Ποίηση», που δίνει ταυτόχρονα μια πρόγευση πρόσληψης της ποιητικής λειτουργίας από την ποιήτρια: «Ποίηση είναι ο κίτρινος ήλιος/η αλμύρα της θάλασσας/το πράσινο των δέντρων/μία ακτίδα ελπίδας// Ποίηση είναι το δικαίωμα της έκφρασης/ο αγώνας ενάντια στην καταπίεση/η αξιοπρέπεια/ο αυτοσεβασμός». «Poetry is the yellow sun/the saltiness of the sea/the green of the trees/a ray of hope// Poetry is the right of expression/the struggle against oppression/dignity/self-esteem».

«Ειδώλια» επιγράφεται το πρώτο ποίημα της φερώνυμης συλλογής, που αν δεν της δανείζει τον τίτλο, εμπνέεται, ενδεχομένως, από την έντιμη της νοηματοδότηση και την εμβληματική φιλοτέχνηση του εξωφύλλου με το γνωστό σταυρόσχημο ειδώλιο του Πωμού σε συμβολική κλιμακωτή διάταξη, καθώς κατεβαίνει από τους προϊστορικούς αιώνες πολύτιμο φυλακτό της ακάθεκτης ιστορικής μας συνέχειας. Είναι, εξάλλου, και η «γυμνή θεά ειδωλίου της Σουσκίου», που ελευθέρη «...κυννά ελάφια/στα δάση του Ακάμα», σε αντίθεση με τα «Διαμελισμένα αγάλματα» ενός άλλου ποιήματος, που με δριμύτητα καταγγέλλει «συμφέροντα πολιτισμού» για τα φυλακισμένα μέλη τους «σε μουσείο στην πόλη της ομίχλης». Τα αρτιμελή, ωστόσο, «Ειδώλια», που ηχούν ως ένας ύμνος της μυθολογίας και της Ιστορίας της Κύπρου μέσα από τα αρχαιολογικά της ευρήματα, τους ειδωλολατρικούς θεούς και τους αγίους της, όπως και τη μυθική ομορφιά των φυσικών της τοπίων, δεν αποτελούν προα-

νάκρουσμα μόνο της μακρόστιχης ποιητικής σύνθεσης «Το μαγεμένο νησί», αλλά και των άλλων οιονεί ποικιλόμορφων ειδωλίων, που πλάθει η ποιήτρια με τα έντεχνα σύνεργα της ποίησής της. Τα θεματικά της εναύσματα, σύμφωνα με τους τίτλους και το περιεχόμενο των ποιημάτων, αντλεί από τα συναισθήματα και τις σκέψεις της, τα βιώματα των αποδράσεων και τις ταξιδιωτικές της εμπειρίες, τους προβληματισμούς και τους αναστοχασμούς μιας ενδοσκοπικής φιλοσοφικής διάθεσης και παράλληλα μιας πανανθρώπινης οικουμενικής συνείδησης. Μιας ψυχής, εντέλει, ευαίσθητων ποιητικών κραδασμών, που πονεί, αδημονεί και εξεγείρεται για τα τραγικά δράματα των καιρών μας- ενώ θλίβεται μπροστά στα δεινά της τραγωδίας του τόπου της, τα κακώς έχοντα ενός αλλοτριωμένου αστικού βίου, τη μικροψυχία, την κακία και την υποταγή σε ένα ηχηρό, μηχανοποιημένο και σκοτεινό σύμπαν, που ανακαλεί τις παλιές εποχές μιας ανθρωπίντερης κοινωνίας και την αναγκάζει με αλληγορικό σαρκασμό να συμπεράνει: «Τελικά, δεν είμαι καλός κριτής σαθρών υποκειμένων». Και όμως, δεν ενδίδει σε τέτοιου είδους υποταγή με πεσομιστικούς όρους και ρήτρες θανάτου, αλλά απεναντίας οραματίζεται την έλευση του φωτός, καταφάσκοντας τη ζωή με τη δύναμη της αισιοδοξίας και τη θαυματουργική πίστη στην αγάπη. Το θαύμα της επενέργειάς της βιώνει η ποιήτρια «Έτσι απλά», κατά το ομότιτλο ποίημα, ανάμεσα στα λατρευτά πρόσωπα, στα οποία αφιερώνει τη συλλογή, γιατί ξέρεi πως μόνο η οικογενειακή αγάπη οικοδομεί αγαπτικές σχέσεις κοινωνικής συνύπαρξης. Για τουτό, επικοινωνώντας με το πνεύμα των αγαπημένων της συγγραφέων, εκμυστηρεύεται τα πιο πηγαία και αληθινά της αισθήματα: «Λίγο ο Θερβάντες/λίγο ο φίλος μου ο Φεδερίκο,/περισσότερο όμως η αγάπη μου/.../Κι όταν έτσι απλά/από το μπαλκόνι μου/καρφώνω τα μάτια στο γεγάρι φεγγάρι,/νιώθω τόσο τυχερή/που δίπλα μου αναπνέουν/δύο ψυχούλες με τη δική μου πνοή/κι ένας άντρας-ήλιος/σύντροφος, φίλος, εραστής/ Έτσι απλά». Στίχοι, προφανώς, που θυμίζουν Μυρτιώτισσα: «Σ' αγαπώ τι μπορώ/Ακριβέ να σου πω/Πιο βαθύ, πιο απλό/Πιο μεγάλο».

Ιδεοσκόπιο // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

400 χρόνια Θερβάντες
Ο «Δον Κιχώτης» της αρχετυπικής μυθοπλασίας

chrysothemisch1@gmail.com

Η Παγκόσμια Λογοτεχνία σηματοδοτεί τον διπλό εορτασμό των 400 χρόνων Σαίξπηρ και Θερβάντες με αφορμή την ταυτόχρονη εκδημία τους. Αν, ωστόσο, τα αφηγηματικά ερωτικά ποιήματα και τα σονέτα του εθνικού ποιητή της Αγγλίας επισκιάζονται από τα δραματικά του αριστουργήματα, ο «Δον Κιχώτης» του μεγαλύτερου Ισπανόφωνα μυθιστοριογράφου υψώνει το επικό ανάστημα της αρχέτυπης αφηγηματικής του μυθοπλασίας, αφήνοντας σχεδόν στην αφάνεια την άλλη συγγραφική του δημιουργία: δύο βουκολικά μυθιστορήματα, είκοσι πέντε θεατρικά έργα, το «Ταξίδι στον Παρνασσό», ένα αλληγορικό μακροσκελές ποίημα, όπου στον πρόλογο του ομολογεί τις δυσκολίες του απέναντι στην ποίηση, και οι δώδεκα «Υποδειγματικές νουβέλες», το δεύτερο αντιπροσωπευτικότερο έργο του Θερβάντες. Στα ίχνη του μικρού σε έκταση ιταλικού μυθιστορήματος, αν και συνιστούν αξιόλογα δείγματα γραφής για την εποχή τους, οι «Νουβέλες», εντούτοις, δεν διεκδικούν την ποιητική πρωτοτυπία μήτε την εξέλιξη της δονκιχωτικής πρωτοπορίας, με την έκδοσή τους το 1613, ήτοι μεταξύ του Α' μέρους το 1605 και του Β' μέρους το 1615 του κορυφαίου Θερβαντινού μυθιστορήματος και του σημαντικότερου ίσως σταθμού στην παγκόσμια μυθιστοριογραφία.

Τόσο το ευφάνταστο περιεχόμενο όσο και η επεισοδιακή δομή του ημειώδους αυτού έργου με τη διεισδυτική ανατομική ψυχογράφηση και τη διαλεκτική ανασύνθεση ζωντανών χαρακτήρων απηχεί μιαν αληθινή εποποιία Οδυσσεικής περιπετειώδους περιπλάνησης για την αναζήτηση της δικής της Ιθάκης και της φιλοσοφημένης σημασιοδότησής της: τη συνειδητοποίηση του χαμένου ιδανικού μιας ονειρικής άλλης ζωής στην αφύπνιση της σκληρής πραγματικότητας, που η αρχή του τέλους της εξισώνεται με την αναμονή του θανάτου- η αποδοχή του χωρίς οδυρμούς και παλινωδίες, αλλά με τον ηρωισμό ομηρικού μεγαλείου συνοψίζεται στην αποφθεγματική αναφώνηση και στην επιγραμματική ομολογία του Δον Κιχώτη μέσα από την παρηγοσία του απολογισμού του: «Εδώ ήταν η Τροία!». «Στάθηκα τρελός, μα είμαι γνωστικός τώρα».

Οι τεχνοτροπικές προδρομικές συλλήψεις, εξάλλου, των μορφολογικών και υφολογικών συνυφάνσεων της μυθοπλαστικής πλοκής γύρω από το πικαρέσκο, το κατ' εξοχήν ισπανικό είδος της αφηγηματογραφίας του 16ου αιώνα, που απέβλεπε στην απομυθοποίηση των ρομαντικών ή εξιδανικευμένων λογοτεχνικών μορφών, προαγγέλλει τις μεταμοντερνιστικές προσεγγίσεις του Μπόρχες και τον μαγικό ρεαλισμό του Μάρκες. Γιατί, όπως στον μεγάλο Ισπανό πρόγονο του σύγχρονου μυθιστορήματος η πρόσληψη

του μεταμορφωτικά ψευδαισθησιακού και του παραληρηματικά ονειρικού ως ρεαλιστικά υπαρκτού αναιρεί τα όρια μεταξύ φαντασίας και πραγματικότητας, τοιουτοτρόπως στον Αργεντινό διηγηματογράφο και στον Κολομβιανό μυθιστοριογράφο ο λυρισμός του φαντασιακού μύθου και της χιμαιρικής αυταπάτης συμπλέκεται με τα υπαρξιακά προβλήματα του καθημερινού βίου, ασκώντας υπαινικτικά ή απροκάλυπτα έντονη κοινωνική κριτική.

Η ανθρώπινη μοίρα

Ποιος είναι όμως, σ' αλήθεια, ο ήρωας ή ο αντιήρωας Δον Κιχώτης; Είναι αυτός που μας συστήνει ο συνοδοιπόρος πρωτοπρόσωπος αφηγητής ή ο τρίτοπρόσωπος αντικειμενικός παρατηρητής, σκιαγραφώντας τα εξωτερικά του χαρακτηριστικά, το άψυχο και έμψυχο περιβάλλον του, τις συνήθειες και τα ρηξικέλευθα φιλόδοξα σχέδιά του μαζί με τα επαναστατικά ανθρωποκεντρικά του οράματα: να βγει από τον μικρόκοσμο του χωριού του και περιπλανώμενος ιππότης να δοξαστεί, κατακτώντας τη Δουλιτσίνα της καρδιάς του, όπως και, «για να βρει καλό η χώρα του [...] νικώντας όλα τα κακά». Έτσι, στο αφηγηματικό προσκήνιο προβάλλει ο ευγενικός άρχοντας, ο πεννητάρης ιδαλγός της Μάντσας με το πάθος του διαβάσματος ιπποτικών βιβλίων- ξεκινώντας για περιπέτειες εκλαμβάνει πρώτα ένα χάνι για κάστρο κι ύστερα χρίζοντας ιπποκόμο του τον φτωχό

οικογενειάρχην γείτονά του Σάντσο Πάντσα, προσπαθεί να τον πείσει πως οι ανεμόμυλοι, που αντικρίζουν από μακριά, δεν είναι παρά γίγαντες, για ν' αναμετρηθεί μαζί τους σε άγρια άνιση μάχη. Σε προέκταση, ωστόσο, τον οιονεί σκιωδών σκηνικών δρώμενων από την αρχή μέχρι το τέλος του μυθιστορήματος την αλληλοσυμπληρούμενη ταυτότητα των δύο πρωταγωνιστών του μάς τη δίνει ο Ανατόλ Φρανς: «Όλοι μας κλείνουμε στα κατάβαθμά μας ένα Δον Κιχώτη κι ένα Σάντσο Πάντσα και τους ακούμε». Ακούμε πότε τον καλπασμό της φαντασίας του ιππότη να τον οδηγεί τριποδίζοντας σαν το ψωράλογο του σε δρόμους θρύλων, παραμυθιών και μαγικών φιγούρων, παράλογων αναζητήσεων και ουτοπικών ανακαλύψεων και πότε ενωτισμόμαστε τη φωνή της λογικής του ιπποκόμου του. Κι άλλοτε, σε αντιστροφή ρόλων, αφουγκραζόμαστε την εναλλαγή των κραδασμών τους: τον Δον Κιχώτη να συμβουλεύει γνωστικά το έρμαιο της φαντασίας του, «μωροπίστευτο» Σάντσο, για να κυβερνήσει το δήθεν νησί «Μπαρπαρία».

Ο Δον Κιχώτης ακόμη παραπέμπει στη θεαλωδή ζωή του Θερβάντες, από τη γενναία συμμετοχή του στη ναυμαχία της Ναυπάκτου, μέχρι τις εκστρατείες της Κέρκυρας, του Ναβαρίνου και της Τύνιδας και έως την αιχμαλωσία του στο Αλγέρι. Τέλος, κατά τον Καζαντζάκη, «ο μέγας ασκητής, ο Δον Κιχώτης» συμβολίζει την ανθρώπινη μοίρα και είναι η ίδια η ψυχή της Ισπανίας.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Γουσταύος Φλωμπέρ, Μανιάμ Μποβαρύ

Απόσπασμα της βδομάδας // Μα πώς να διηγηθεί κανείς μίαν ασύστατη μελαγχολία, που αλλάζει όψη σαν τα σύννεφα, που στριφογυρίζει σαν τον άνεμο; // Επιμελείται η **Μαρία Μηνά**

Ο μεγάλος Γάλλος συγγραφέας έφυγε από τη ζωή, σαν σήμερα, το 1880.

Tης περνούσε ωστόσο κάποτε η ιδέα πως εκείνες οι μέρες ήταν οι ωραιότερες της ζωής της, η σελήνη του μέλιτος, όπως τις έλεγαν.

Για να γευτεί τη γλυκάδα τους, έπρεπε χωρίς άλλο να βρίσκεται στους τόπους εκείνους με τα ηχηρά ονόματα, όπου οι επόμενες μέρες του γάμου ήταν γεμάτες γλυκές νωθρότητες. Στα ταχυδρομικά λεωφορεία, πίσω από κουρτίνες μεταξωτές γαλάζιες, ανεβαίνει κανείς αργά-αργά ορθούς δρόμους, ακούγοντας το τραγούδι του ιππέα που το ξαναλέν τα βουνά, ανακατεύοντάς το με τα κυπριά των γιδιών και τον βουβό θόρυβο του καταρράχτη. Όταν ο ήλιος δύει, αναπνέει κανείς στον γιαλό των κόλπων το άρωμα των λεμονιών· έπειτα, το βράδυ, πάνω στα ηλιακά των επαύλεων, κοιτάζει κανείς τα αστέρια κάνοντας κίλια σχέδια, σιμά στον αγαπημένο, περιπλέκοντας τα δάχτυλα στα δικά του. Της φαινόταν πως κάποιοι τόποι πάνω στη γη γεννούσαν την ευτυχία, σαν να 'ταν η ευτυχία ιδιαίτερο φυτό κάποιου τόπου που πετυχαίνει κακά σ' όλους τους άλλους. Γιατί να μην μπορεί να σκύβει από το παράθυρο κάποιου ελβετικού σπιτιού, ή να κλείνει τη μελαγχολία της μέσα σε μια κατοικία, στη συντροφιά ενός άντρα ντυμένου με μια φορεσιά

από βελούδο μαύρο με μεγάλα κράσπεδα, που φορεί μαλακά στιβάνια, και μ' ένα μυτερό καπέλο στο κεφάλι και με άσπρα μανικέτια;

Ίσως θα ήθελε να εξομολογηθεί σε κάποιον όλους αυτούς τους στοχασμούς της. Μα πώς να διηγηθεί κανείς μίαν ασύστατη μελαγχολία, που αλλάζει όψη σαν τα σύννεφα, που στριφογυρίζει σαν τον άνεμο; Τα λόγια τής έλειπαν, λοιπόν, καθώς και η ευκαιρία και η τόλμη.

Ωστόσο, αν ο Κάρολος το είχε θελήσει, αν μπορούσε να υποψιαστεί, αν το βλέμμα του μία μόνη φορά μπορούσε να συναντήσει τη σκέψη, της φαινόταν πως εξαφνα μία αφθονία θα ξεκολλούσε μέσα από την καρδιά της, όπως πέφτουν οι καρποί του οπωρόδεντρου που ακουμπά στον τοίχο, άμα κανείς το αγγίζει με το χέρι. Αλλά όσο η οικειότητα μεταξύ τους γινόταν μεγαλύτερη, τόσο πλήθαινε και μια εσωτερική αποξένωση που τη χώριζε από κείνον.

Η ομιλία του Καρόλου ήταν άκαρη, ομαλή σαν το πεζοδρόμι, και οι ιδέες όλου του κόσμου διάβαιναν με τη συνθησιμένη τους φορεσιά, χωρίς να προκαλούν συγκίνηση, γέλιο ή όνειρο. Δεν είχε σταθεί ποτέ του περίεργος, έλεγε, όσο καιρό είχε κατοικήσει στη Ρουέν, και δεν είχε πάει ποτέ του να δει τους θεατρίνους που έρχονταν από το Παρί-

σι. Δεν ήξερε ούτε να κολυμπήσει ούτε να ξιφομαχεί ούτε να τραβά το πιστόλι, και δεν είχε μπορέσει να της εξηγήσει μια μέρα έναν όρο ιππασίας, που τον είχε συναντήσει σε κάποιο μυθιστόρημα.

Ένας άντρας, το ενάντιο, δεν έπρεπε να ξέρει τα πάντα; Δεν έπρεπε να είναι έξοχος σε πολυποικίλες ενέργειες, δεν έπρεπε να σας μυήσει εκείνος στα καμώματα του πάθους, στις λεπτότητες της ζωής, σε όλα τα μυστήρια; Αλλά εκείνος δε δίδασκε τίποτα, δεν ήξερε τίποτα, δεν εννοούσε τίποτα! Τη νόμιζε ευτυχισμένη κι αυτή θύμωνε μαζί του, βλέποντας εκείνη τη θεμελιωμένη ψυχία του, εκείνο το γαλπνό αποκάρωμα που πήγαζε από την ευτυχία που εκείνη του έδινε.

Σχεδίαζε κάποτε και για τον Κάρολο ήταν μεγάλη διασκέδαση να μένει σιμά της ορθός και να τη βλέπει σκυμμένη επάνω στο χαρτόνι της με τα μάτια μισόκλειστα, για να βλέπει καλύτερα την εργασία της, ή να ζυμώνει με το μεγάλο δάχτυλο ψίχουλα ψωμιού. Στο πιάνο, πάλι, όσο τα δάχτυλά της έτρεχαν γρηγορότερα, τόσο τη θαύμαζε. Χτυπούσε τα πλήκτρα με τόλμη και διέτρεχε το κλαβιέ από πάνω ως κάτω χωρίς διακοπή. Έτσι πιναγμένο από εκείνη το παλιό μουσικό όργανο, που οι χορδές του κακοσμίαταν, ακουγόταν έως την άκρη του χωριού όταν το παράθυρο ήταν ανοιχτό,

και συχνά ο γραφιάς του δικαστικού κλητήρα, που διάβαινε τον μεγάλο δρόμο ξεσκουφωτός και με τις κάλτσες του μόνο στα πόδια, σταματούσε για ν' ακούει με το φύλλο το χαρτί στο χέρι.

Η Έμμα, πάλι, ήξερε να διευθύνει το σπίτι της. Έστειλε στους αρρώστους τον λογαριασμό των επισκέψεων μέσα σε γράμματα καλογραμμένα, που δεν έμοιαζαν με λογαριασμούς μαγαζιών. Την Κυριακή, όταν είχαν κανένα ξένο στο γεύμα, έβρισκε τρόπο να προσφέρει κάποιο φαγητό ομορφογαρνιρισμένο, ήξερε να βάζει πάνω σ' ένα αμπελόφυλλο σε πυραμίδες τα δαμάσκηνα, να παρουσιάζει στο πιάτο αδειασμένα ολόκληρα τα βάζα της κομπόστας, και μιλούσε κιόλας για ν' αγοράσουν πινάκια, για να ξεπλύνουν το στόμα έπειτα από τα φρούτα. Όλα αυτά ανέβριζαν πολύ την υπόληψη του κυρίου Μποβαρύ.

Ο Κάρολος στο τέλος εκτιμούσε τον εαυτό του περισσότερο, επειδή είχε τέτοια γυναίκα. Έδειχνε με περηφάνια στη σάλα δύο σχεδιάσματά της καμωμένα με μολύβι, που τα 'χε βάλει σε πολύ πλατιές κορνίζες και τα είχε κρεμάσει πάνω στο χαρτί του τοίχου με μακριά πράσινα κορδόνια. Ο κόσμος που έβγαινε από τη λειτουργία τον έβλεπε στην εξώπορτά του με ωραίες κεντημένες παντόφλες. (σελ. 50-52)

Επιλέξαμε τη μετάφραση του μυθιστορήματος από τον **Κωνσταντίνο Θεοτόκη** (εκδόσεις Γράμματα)